

CPI
CENTER RS ZA
POKLICNO
IZOBRAŽEVANJE

SISTEM KVALIFIKACIJ NA PODROČJU **PAPIRNIŠTVA**

SISTEM KVALIFIKACIJ NA PODROČJU
PAPIRNIŠTVA

SISTEM KVALIFIKACIJ NA PODROČJU PAPIRNIŠTVA

Avtorici:

Daša Cvjetičanin
Petra Prebil Bašin

Urednice:

Daša Cvjetičanin
Majda Stopar
mag. Tanja Logar

Fotografije: Arhiv Količevo Karton

Jezikovni pregled: Taia Int, d.o.o.

Oblikovanje: F2, d.o.o.

Založnik: Center RS za poklicno izobraževanje

Elektronska izdaja

Ljubljana, 2021

Publikacija je v elektronski obliki prosto dostopna na spletni strani Slovenskega ogrodja kvalifikacij www.nok.si

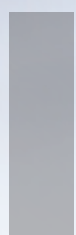
Nosilec avtorskih pravic: Center RS za poklicno izobraževanje

Publikacija je bila izdana v okviru projekta *Dvig kakovosti sistema vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenih znanj*, ki se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020, prednostne osi 10 »Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost«, prednostne naložbe 10.1 »Krepitev enake dostopnosti vseživljenjskega učenja za vse starostne skupine v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju, izpopolnjevanje znanja, spretnosti in kompetenc delovne sile ter spodbujanje prožnih možnosti učenja, vključno s poklicnim usmerjanjem in validiranjem pridobljenih kompetenc«, specifičnega cilja 2 »Izboljšanje kompetenc zaposlenih za zmanjšanje neskladij med usposobljenostjo in potrebami trga dela«. Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Publikacija je brezplačna.

Kazalo

I. UVOD	6
II. OPIS SISTEMOV KVALIFIKACIJ	8
1. OGRODJE KVALIFIKACIJ	9
1.1 Kvalifikacija.....	9
1.2 Evropsko ogrodje kvalifikacij (EOK)	9
1.3 Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK)	9
1.4 Register kvalifikacij SOK.....	10
2. VRSTE KVALIFIKACIJ	13
2.1 Izobrazba - pridobljena v sistemu formalnega stopenjskega izobraževanja in se izkazuje z javno listino o zaključenem izobraževanju.....	13
2.2 Poklicne kvalifikacije	16
2.2.1 Poklicna kvalifikacija – ki se izkazuje s certifikatom o pridobljeni NPK, izdanem v skladu s predpisi, ki urejajo NPK	16
2.2.2 Poklicne kvalifikacije – ki se izkazujejo z listino o zaključenem programu usposabljanja oziroma izpopolnjevanja, izdano v skladu s predpisi, ki urejajo poklicno, strokovno in visokošolsko izobraževanje.....	17
2.3 Dodatna kvalifikacija – ki se ureja na način in po postopku, določenem v Zakonu o SOK ter se izkazuje s potrdilom, izdanim v skladu z omenjenim zakonom.....	17
3. POVEZANOST IZOBRAŽEVANJA IN TRGA DELA	18
III. OPIS PODROČJA IN KVALIFIKACIJ V PAPIRNIŠTVU	20
1. PREDSTAVITEV SLOVENSKE PAPIRNE IN PAPIRNO PREDELOVALNE INDUSTRIJE	21
1.1 Predstavitev dejavnosti proizvodnje in predelave papirja	21
1.2 Kazalniki poslovanja dejavnosti C17 – Proizvodnja in predelava papirja	25
1.3 Zaposleni v papirni in papirno predelovalni dejavnosti	28
2. KVALIFIKACIJE NA PODROČJU PAPIRNIŠTVA	32
2.1 Kvalifikacijska struktura na področju papirništva	32
2.2 Opis kvalifikacij na področju papirništva	33
2.3 Vpis v izobraževalne programe na področju papirništva	36
2.3.1 Vpis dijakov v program srednjega poklicnega izobraževanja Papirničar/papirničarka.....	36
2.3.2 Število podeljenih certifikatov na področju papirništva.....	37
IV. TRENDI IN RAZVOJNE MOŽNOSTI NA PODROČJU PAPIRNIŠTVA	38
1. PAPIRNA IN PAPIRNO PREDELOVALNA DEJAVNOST V LETU 2020, LETU KORONAVIRUSNE BOLEZNI	39
2. PERSPEKTIVA PAPIRNE INDUSTRIJE	40
3. TRENDI IN RAZVOJ	40
V. DODATEK	42
Viri in literatura.....	44
Kazalo slik.....	45
Kazalo tabel.....	45
Kazalo grafov	45

Uvod

Vse hitrejši razvoj gospodarstva, predvsem razvoj novih tehnologij in storitev, vpliva na razvoj novih kvalifikacij in spreminjanje obstoječih. Z večanjem števila različnih vrst kvalifikacij se večja tudi potreba po zagotavljanju njihove transparentnosti in preglednosti celotnega sistema kvalifikacij.

Publikacijo smo pripravili, da na enem mestu pregledno in celovito predstavimo nabor kvalifikacij s področja papirništva ter prikažemo širšo sliko te panoge in položaja kvalifikacij v njej. Publikacija je namenjena različnim skupinam deležnikov, ki so na raznovrstne načine povezani z izbranim področjem: delodajalcem, zbornicam, sindikatom, izobraževalnim ustanovam, strokovnim institucijam, predstavnikom ministrstev in tudi širši zainteresirani javnosti.

V uvodu prvega dela publikacije so pojasnjene temeljne ideje Evropskega in Slovenskega ogrodja kvalifikacij. V nadaljevanju so opisane vrste kvalifikacij ter orodja za zagotavljanje njihove kakovosti. Posebno pozornost smo posvetili pomenu povezovanja področja izobraževanja in trga dela.

Drugi del publikacije bralcu s predstavitvijo slovenske papirne in papirno predelovalne industrije ponuja posnetek stanja na področju papirništva v Republiki Sloveniji ter izčrpen prikaz ekonomskih kazalnikov v panogi. Nato pregledno in celovito ter po ravneh Slovenskega ogrodja kvalifikacij predstavlja posamezne kvalifikacije in podaja podatke o aktualnih dogajanjih v zvezi s kvalifikacijami, kot so gibanje vpisa v izbrane izobraževalne programe na področju papirništva med šolskima letoma 2016/2017 in 2020/2021, stanje na področju izvajanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij ipd.

V tretjem delu publikacije so nakazani strateški izzivi razvoja panoge v 21. stoletju, usmeritve dejavnosti v Evropi ter prikaz socialnih izzivov, s katerimi se srečuje panoga.

Poudariti je treba, da se kvalifikacijske strukture in drugi podatki, ki v publikaciji opisujejo področje papirništva, nenehno spreminjajo in dopolnjujejo, zato odslikavajo trenutno stanje na strokovnem področju.

Opis sistemov kvalifikacij

1. OGRODJE KVALIFIKACIJ

1.1 Kvalifikacija

»Kvalifikacija je rezultat procesa ocenjevanja in priznavanja pristojnega organa, ki odloči, da je posameznik dosegel učne izide v skladu z opredeljenimi standardi« (Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij, Ur. l. št. 104/2015). Kvalifikacije, ki so umeščene v Slovensko ogrodje kvalifikacij, pridobivamo v sistemu formalnega izobraževanja in izven njega. Izkazujejo se z javnimi listinami (potrdili, spričevali, diplomami, certifikati).

1.2 Evropsko ogrodje kvalifikacij (EOK)

Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (EOK) je skupno evropsko referenčno ogrodje, ki povezuje sisteme kvalifikacij različnih držav in deluje kot orodje za primerjavo kvalifikacij. Z EOK so kvalifikacije med različnimi sistemi in državami v Evropi lažje berljive in bolj razumljive. EOK ima dva glavna cilja: spodbujati mobilnost državljanov med državami in omogočati vseživljenjsko učenje. EOK je dostopen na portalu Learning Opportunities and Qualifications portal.

1.3 Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK)

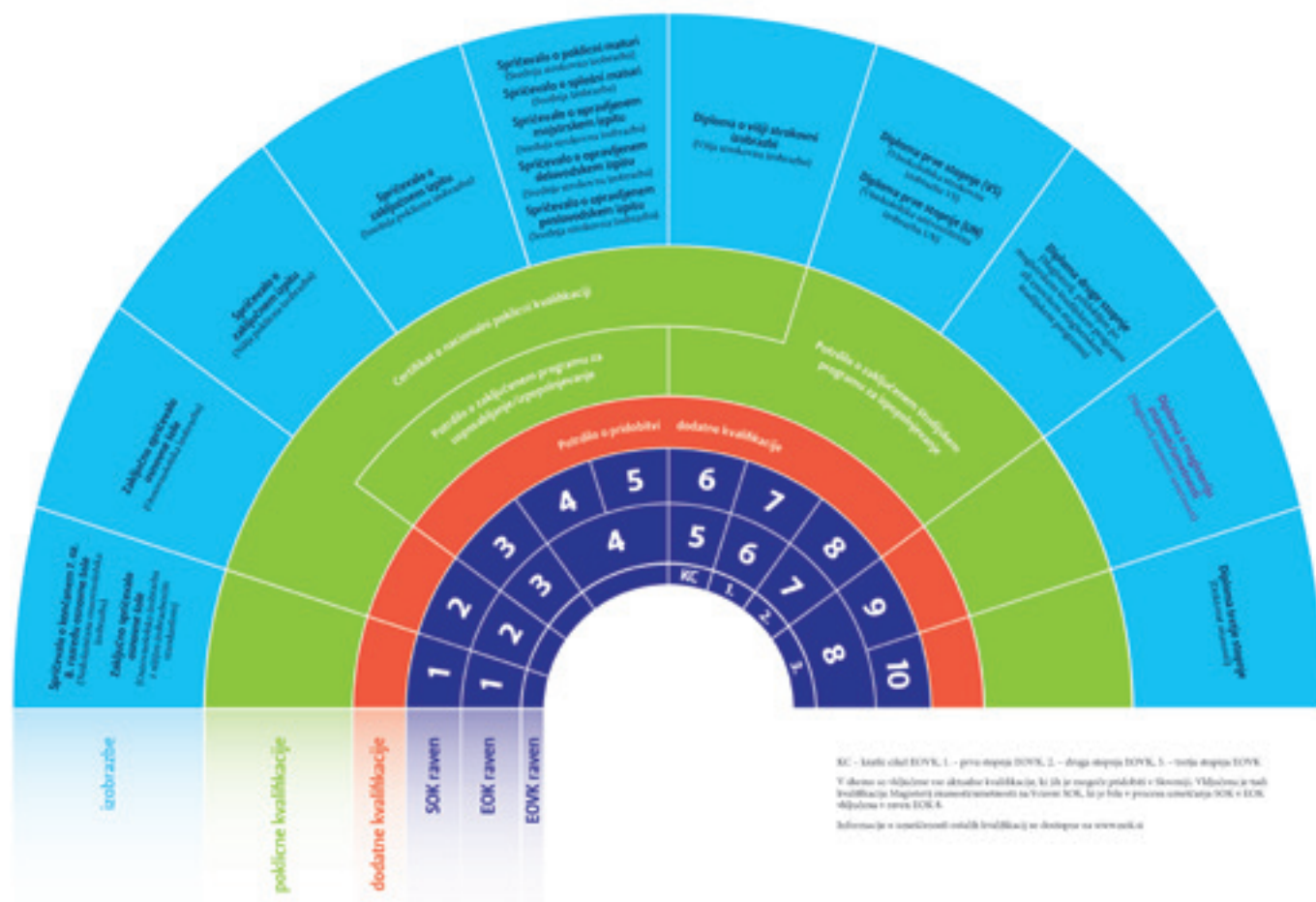
Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) je enotni sistem kvalifikacij v Republiki Sloveniji za razvrščanje kvalifikacij v ravni glede na učne izide. Namen SOK je doseči transparentnost in prepoznavnost kvalifikacij v Sloveniji in EU. Njegovi temeljni cilji so: podpreti vseživljenjsko učenje; povezati in uskladiti slovenske podsisteme kvalifikacij ter izboljšati preglednost, dostopnost in kakovost kvalifikacij glede na trg dela in civilno družbo. Podlaga za SOK je Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij (Ur. l. št. 104/2015), ki je začel veljati leta 2016.

Slovensko ogrodje kvalifikacij določa tri vrste kvalifikacij:

- **izobrazbo**, ki se izkazuje z javno listino o zaključenem izobraževanju;
- **poklicno kvalifikacijo**, ki se izkazuje s certifikatom o pridobljeni NPK, izdanem v skladu s predpisi, ki urejajo NPK ali z drugo listino o zaključenem programu za usposabljanje oziroma izpopolnjevanje, izdano v skladu s predpisi, ki urejajo poklicno, strokovno in visokošolsko izobraževanje;
- **dodatno kvalifikacijo**, ki se ureja na način in po postopku, določenem v Zakonu o SOK, ter se izkazuje s potrdilom, izdanim v skladu z omenjenim zakonom, in je namenjena za dopolnjevanje usposobljenosti posameznika na doseženi ravni in na določenem strokovnem področju.

Kvalifikacije so v SOK razvrščene (slika 1) v deset referenčnih ravni glede na učne izide. Deset ravni SOK se povezuje z osmimi ravni Evropskega ogrođa kvalifikacij (EOK) po opisnikih ravni obeh ogrođij. Visokošolske kvalifikacije so uvrščene tudi v ravni Evropskega ogrođa visokošolskih kvalifikacij (EOVK).

Slika 1: Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) glede na učne izide določa deset referenčnih ravni

Vir: www.nok.si, 2021.

1.4 Register kvalifikacij SOK

Register kvalifikacij SOK (dostopen na www.nok.si) predstavlja javni informacijski sistem Slovenskega ogrodja kvalifikacij in omogoča vpogled v posamične kvalifikacije, ki jih je mogoče pridobiti v Sloveniji, in sicer: izobrazbe, poklicne kvalifikacije in dodatne kvalifikacije. Na ta način se povečuje transparentnost sistema kvalifikacij v državi, kar koristi zlasti naslednjim uporabnikom: udeležencem izobraževanja na vseh ravneh sistema, zaposlenim, delodajalcem, izobraževalnim institucijam, strokovnim komisijam, poklicnim svetovalcem in drugim. Kvalifikacije so v registru kvalifikacij SOK opisane v skladu z metodologijo SOK ter zakonskimi določili. Register kvalifikacij SOK je povezan tudi s portalom Learning Opportunities and Qualifications portal.

**QR koda
za dostop do
registra kvalifikacij**

Zaradi preglednejšega razlikovanja med aktualnimi, iztekajočimi se in preteklimi izobraževalnimi programi register kvalifikacij SOK prikazuje kvalifikacije v različnih barvah (Tabela 1):

- z modro so obarvane kvalifikacije, ki jih kandidati pridobivajo v aktualnih izobraževalnih programih;
- z zeleno so obarvane kvalifikacije, ki jih kandidati pridobivajo v iztekajočih se izobraževalnih programih (od sedme do desete ravni);
- z vijoličasto so obarvane kvalifikacije, ki so jih kandidati pridobili v preteklih izobraževalnih programih (od šeste do desete ravni).

Tabela 1: Kvalifikacije v Slovenskem ogrodju kvalifikacij (SOK) ter ravni Slovenskega ogrodja kvalifikacij v primerjavi z Evropskim ogrodjem kvalifikacij (EOK)

IZOBRAZBE	POKLICNE KVALIFIKACIJE		DODATNE KVALIFIKACIJE	
	Raven SOK		Raven EOK	
	1. raven		1. raven	
Spričevalo o končanem 7. oziroma 8. razredu osnovne šole (nedokončana osnovnošolska izobrazba) Zaključno spričevalo osnovne šole! (osnovnošolska izobrazba z nižjim izobrazbenim standardom)	2. raven		2. raven	
Zaključno spričevalo osnovne šole (osnovnošolska izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 2)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 2		
	3. raven		3. raven	
Spričevalo o zaključnem izpitu (nižja poklicna izobrazba)	Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 3)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 3		
	4. raven		4. raven	
Spričevalo o zaključnem izpitu (srednja poklicna izobrazba)	Potrdilo o zaključenem programu za usposabljanje in izpopolnjevanje, Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 4)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 4		
	5. raven		5. raven	
Spričevalo o poklicni maturi (srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem mojstrskem izpitu (srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem delovodskem izpitu (srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o opravljenem poslovodskem izpitu (srednja strokovna izobrazba) Spričevalo o splošni maturi (srednja izobrazba)	Potrdilo o zaključenem programu za usposabljanje in izpopolnjevanje, Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 5)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 5		
	6. raven		6. raven	
Diploma o višji strokovni izobrazbi (višja strokovna izobrazba) ² Diploma o višji strokovni izobrazbi oziroma višješolski izobrazbi (višja strokovna izobrazba oziroma višješolska izobrazba) ³	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje, Certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji (nacionalna poklicna kvalifikacija, raven 6)	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 6		
	7. raven		7. raven	
Diploma prve stopnje (VS) (visokošolska strokovna izobrazba VS) ⁴ Diploma prve stopnje (UN) (visokošolska univerzitetna izobrazba UN) ⁵ Diploma o visokem strokovnem izobraževanju (visoka strokovna izobrazba) ⁶ Diploma o specializaciji (specializacija po višji strokovni izobrazbi oziroma višješolski izobrazbi) ⁷	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje	Potrdilo o pridobitvi dodatne kvalifikacije, raven 7		
	8. raven		8. raven	
Diploma druge stopnje (magisterij, pridobljen po magistrskem študijskem programu ali enovitem magistrskem študijskem programu) ⁸ Diploma o specializaciji (specializacija po visokošolski strokovni izobrazbi) ⁹ Diploma o univerzitetnem izobraževanju (univerzitetna izobrazba) ¹⁰ Diploma o visokošolskem izobraževanju (visoka strokovna izobrazba – ZUI) ¹¹	Potrdilo o zaključenem študijskem programu za izpopolnjevanje			
	9. raven		9. raven	
Diploma o magisteriju znanosti (magisterij znanosti/umetnosti) ¹² Diploma o magisteriju znanosti (magisterij znanosti/umetnosti) ¹³ Diploma o specializaciji (specializacija po visoki univerzitetni izobrazbi) ¹⁴ Diploma o specializaciji (specializacija po visoki strokovni izobrazbi – ZUI) ¹⁵				
	10. raven		10. raven	
Diploma tretje stopnje (doktorat znanosti) ¹⁶ Diploma o doktoratu znanosti (doktorat znanosti) ¹⁷ Diploma o doktoratu znanosti (doktorat znanosti) ¹⁸				

Vir: Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij (ZSOK)

- 1 V Republiki Sloveniji poznamo tudi »posebne programe vzgoje in izobraževanja«, v katere se vključujejo otroci in mladostniki z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju (npr. po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami). Taki programi ne omogočajo pridobitve kvalifikacije, zato niso vključeni v SOK. Po zaključenem izobraževanju se mladostniki večinoma vključujejo v varstveno delovne centre.
 - 2 Pridobljena po letu 1996 v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96, 44/00, 86/04 - ZVSI in 79/06 - ZPSI-1) in po letu 2004 v skladu z Zakonom o višjem strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 86/04 in 100/13).
 - 3 Pridobljena do 30. 9. 2002 po Zakonu o usmerjenem izobraževanju (Uradni list SRS, št. 11/80, 6/83, 25/89 in 35/89; v nadaljnjem besedilu: ZUI). ZUI navaja dikcijo »višja strokovna izobrazba«, na diplomah in v razpisih za vpis pa lahko opazimo, da se uporablja tudi izraz »višješolska izobrazba«, ki ni v skladu z ZUI.
 - 4 Pridobi se po letu 2004 v skladu z Zakonom o visokem šolstvu (Uradni list RS, 32/12 - uradno prečiščeno besedilo, 40/12 - ZUJF, 57/12 - ZPCP-2D, 109/12 in 85/14; v nadaljnjem besedilu: ZViS).
 - 5 Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZViS.
 - 6 Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 7 Pridobljena do 30. 9. 1997 v skladu z ZUI.
 - 8 Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZViS.
 - 9 Pridobi se v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 10 Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 11 Pridobljena v skladu z ZUI.
 - 12 Pridobi se v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 13 Pridobljena v skladu z ZUI.
 - 14 Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16. Ta kvalifikacija se glede na slovensko zakonodajo in v skladu z načelom najboljšega ujemanja umešča na deveto raven SOK, vendar pa glede na učne rezultate ne dosega zahtevnosti učnih rezultatov osme ravni EOK. Zato je ta kvalifikacija primerljiva z opisniki sedme ravni EOK.
 - 15 Pridobljena do 30. 9. 1997 v skladu z ZUI. Ta kvalifikacija se glede na slovensko zakonodajo in v skladu z načelom najboljšega ujemanja umešča na deveto raven SOK, vendar pa glede na učne rezultate ne dosega zahtevnosti učnih rezultatov osme ravni EOK. Zato je ta kvalifikacija primerljiva z opisniki sedme ravni EOK.
 - 16 Pridobi se po letu 2004 v skladu z ZViS.
 - 17 Pridobi se po letu 1994 v skladu z ZViS, vendar najdlje do izteka študijskega leta 2015/16.
 - 18 Pridobljena v skladu z ZUI.
-

2. VRSTE KVALIFIKACIJ

2.1 Izobrazba - pridobljena v sistemu formalnega stopenjskega izobraževanja in se izkazuje z javno listino o zaključenem izobraževanju

- osnovnošolsko izobraževanje,
- srednješolsko izobraževanje,
- višješolsko izobraževanje,
- visokošolsko izobraževanje.

Osnovnošolsko izobraževanje

Obvezno osnovnošolsko izobraževanje je v Sloveniji organizirano v okviru enotne devetletne osnovne šole, v katero so vključeni učenci od šestega do 15. leta starosti. V prvi razred se vpisujejo učenci, ki v letu vstopa v šolo dopolnijo šest let. Po uspešno zaključeni osnovni šoli učenci pridobijo zaključno spričevalo osnovne šole in lahko nadaljujejo s srednješolskim izobraževanjem. Če učenci ne zaključijo celotnega programa osnovne šole, uspešno pa zaključijo najmanj sedmi razred, pridobijo potrdilo o izpolnjeni osnovnošolski obveznosti in lahko nadaljujejo z nižjim poklicnim izobraževanjem.

Srednješolsko izobraževanje

Po obveznem devetletnem osnovnošolskem izobraževanju sledi neobvezno srednješolsko izobraževanje. Traja dve do pet let, vanj vstopajo generacije otrok, stare praviloma petnajst let. Srednješolsko izobraževanje se deli na:

splošno izobraževanje, kamor spadajo različni štiriletni programi splošne in strokovne gimnazije (gimnazija in klasična gimnazija; tehniška, ekonomska in umetniška gimnazija različnih smeri) in enoletni maturitetni tečaj, ki se zaključijo s splošno maturo;

poklicno in strokovno izobraževanje, kamor spadajo izobraževalni programi različnih vrst zahtevnosti, in sicer: programi nižjega (dve leti) ter srednjega poklicnega izobraževanja (tri leta), ki se zaključijo z zaključnim izpitom, ter srednjega strokovnega izobraževanja (štiri leta), poklicno-tehniškega izobraževanja (dve leti po končanem programu srednjega poklicnega izobraževanja) in poklicnega tečaja (eno leto), ki se prav tako zaključijo s poklicno maturo.

Srednje splošno izobraževanje

Srednje splošno (gimnazijsko) izobraževanje traja štiri leta in se konča s splošno maturo kot obliko zunanega preverjanja znanja. Uspešno končana gimnazija, ki se zaključi z maturo in pridobitvijo spričevala o splošni maturi, omogoča dijakom vpis v programe višjega in visokošolskega strokovnega ter univerzitetnega izobraževanja.

Dijaki v gimnazijah opravljajo maturo iz petih predmetov, od tega iz treh predmetov skupnega dela (materinščina, tuji jezik in matematika) in dveh predmetov izbirnega dela.

Srednje tehniško in strokovno izobraževanje

Srednje tehniško in strokovno izobraževanje praviloma traja štiri leta (lahko tudi pet). Namenjeno je učencem, ki so končali osnovno šolo ali izobraževalni program nižjega poklicnega izobraževanja. Gre za široko zasnovane programe z dvojno kvalifikacijo: kandidati si pridobijo poklicno kvalifikacijo in se pripravijo za nadaljnji študij v programih višjega in visokega strokovnega izobraževanja (pod dodatnimi pogoji tudi univerzitetnega). Izobraževanje se konča s poklicno matura, ki je sestavljena iz obveznih predmetov (materinščine in strokovnoteoretičnega predmeta) in izbirnih predmetov (tuji jezik ali matematika ter izdelek oziroma storitev z zagovorom). Po uspešno opravljeni poklicni maturi dijak pridobi spričevalo o poklicni maturi.

Srednje poklicno izobraževanje

V srednjem poklicnem izobraževanju se dijaki izobražujejo za širša poklicna področja. V skladu z zakonom lahko triletno srednje poklicno izobraževanje poteka v dveh, glede na doseženo izobrazbo oz. poklic, enakovrednih oblikah: v šolski obliki in kot vajeništvo, ki ga je Slovenija znova uvedla s šolskim letom 2017/2018. Vajeništvo predstavlja dodatno možnost za razvoj okolja, v katerem mladi razvijajo svoje talente in se usposabljaajo za prevzemanje samostojnih delovnih nalog. V vajeništvu se vsaj 50 odstotkov programa izvaja pri enem ali več delodajalcih. V programih, ki se izvajajo v šolski obliki, se izvaja praktično usposabljanje z delom vsaj 24 tednov.

Programi praviloma trajajo tri leta (lahko tudi štiri leta). Vanje se lahko vpiše, kdor je končal osnovno šolo ali izobraževalni program nižjega poklicnega izobraževanja. Izobraževanje se zaključi z zaključnim izpitom, ki obsega pisni in ustni izpit iz materinščine in izdelek oziroma storitev z zagovorom. Po uspešno opravljenem zaključnem izpitu dijak pridobi spričevalo o zaključnem izpitu in lahko nadaljuje izobraževanje po dveletnem izobraževalnem programu v poklicno-tehniškem izobraževanju ali se zaposli.

Poklicno-tehniško izobraževanje

Poklicno-tehniško izobraževanje je oblikovano kot nadgradnja srednjega poklicnega izobraževanja in omogoča dijakom, ki so uspešno končali srednje poklicno izobraževanje, da dosežejo srednjo strokovno izobrazbo, ki je po stopnji izobrazbe enakovredna štiriletnemu strokovnemu oziroma tehniškemu izobraževanju. Hkrati dijakom omogoča pridobitev poklica na višji kvalifikacijski ravni. Traja dve leti. Izobraževanje se konča s poklicno matura. Po uspešno opravljeni poklicni maturi dijak pridobi spričevalo o poklicni maturi.

Nižje poklicno izobraževanje

Nižje poklicno izobraževanje, ki tipično traja dve leti, je namenjeno učencem, ki so izpolnili osnovnošolsko obveznost in končali najmanj sedem razredov devetletne osnovne šole oziroma so končali osnovno šolo po prilagojenem izobraževalnem programu. V strokovnih modulih je poudarek na praktičnem pouku, ki je podkrepjen s strokovno-teoretičnimi vsebinami. Ob zaključku izobraževanja mora dijak opraviti zaključni izpit. Po uspešno opravljenem zaključnem izpitu dijak pridobi spričevalo o zaključnem izpitu. S tem je usposobljen za opravljanje manj zahtevnih poklicev, hkrati pa lahko nadaljuje izobraževanje v programih srednjega poklicnega izobraževanja.

Poklicni tečaj

Poklicni tečaj traja eno leto in je namenjen dijakom, ki so uspešno končali štiri letnike gimnazije ali strokovne šole (brez mature). Dijakom so zato priznani splošnoizobraževalni predmeti iz predhodnega izobraževanja in imajo v programu le strokovne module s praktičnim usposabljanjem z delom. Poklicni tečaj je druga pot do naziva strokovne izobrazbe, za katerega obstaja tudi štiriletni program srednjega strokovnega ali tehniškega izobraževanja.

Maturitetni tečaj

Maturitetni tečaj traja eno leto in je namenjen pripravi na matura za tiste dijake, ki niso obiskovali gimnazije, in osebe, starejše od 21 let, ki želijo opravljati matura. Po končanem maturitetnem tečaju kandidati opravljajo enako matura kot dijaki v gimnazijah.

Mojstrski, delovodski ali poslovodski izpit

Mojstrski, delovodski ali poslovodski izpiti so namenjeni kandidatom s končano srednjo poklicno šolo in z najmanj tremi leti ustreznih delovnih izkušenj. Izpit je sestavljen iz štirih delov: praktičnega dela, strokovno-teoretičnega dela, poslovodno-ekonomskega dela ter pedagoško-andragoškega dela. Z opravljenim mojstrskim, delovodskim ali poslovodskim izpitom, s katerim se preverja usposobljenost kandidata za samostojno vodenje obratovalnice, za mojstrsko opravljanje poklica in za praktično usposabljanje dijakov, si kandidat pridobi spričevalo o opravljenem mojstrskem, delovodskem ali poslovodskem izpitu ter srednjo strokovno izobrazbo. Na podlagi opravljenih izpitov iz splošnoizobraževalnih predmetov poklicne mature lahko kandidat nadaljuje izobraževanje na višjih in visokih strokovnih šolah.

Visokošolsko in višje strokovno izobraževanje

Med pomembnejšimi temeljnimi cilji visokošolskega in višjega strokovnega izobraževanja so predvsem kakovost, zaposljivost in mobilnost v Evropi in v svetu, pravičen dostop, raznovrstnost institucij in študijskih programov.

Višješolsko izobraževanje

Višješolsko izobraževanje v Sloveniji je namenjeno študentom, ki so končali poklicno ali splošno matura, pa tudi kandidatom z opravljenim mojstrskim, delovodskim ali poslovodskim izpitom, ki imajo tri leta delovnih izkušenj ter opravljen preizkus znanja iz splošnoizobraževalnih predmetov v obsegu, ki je določen za poklicno matura v srednjem strokovnem izobraževanju. Praktično naravnani programi trajajo dve leti in obsegajo 20-tedensko praktično usposabljanje v podjetjih. Študentom omogočajo pridobitev poklicnih kompetenc v skladu s poklicnimi standardi.

Visokošolsko izobraževanje

Visokošolsko izobraževanje je organizirano na treh »bolonjskih« stopnjah. V okviru prve stopnje se izvajata visokošolski strokovni in univerzitetni študij oziroma dodiplomski študij, na drugi stopnji magistrski (stopenjski ali enovit) in na tretji doktorski študij. Študijski programi se izvajajo kot redni ali izredni študij ali študij na daljavo. Študijski programi za pridobitev izobrazbe trajajo od dveh do šest let. Študijske obveznosti po programih so ovrednotene s kreditnimi točkami. V letniku študija si je mogoče pridobiti 60 KT, pri čemer 1 KT pomeni 25-30 ur študentovega dela oziroma 1.500-1.800 ur na leto. Kreditni sistem študija (ECTS) je obvezen od leta 2002 naprej.

Študijski programi za pridobitev izobrazbe pred uvedbo bolonjskih študijskih programov:

a) dodiplomski:

- za pridobitev visoke strokovne izobrazbe (diploma o visokem strokovnem izobraževanju),
- za pridobitev univerzitetne izobrazbe (diploma o univerzitetnem izobraževanju);

b) podiplomski:

- za pridobitev specializacije (diploma o specializaciji),
- za pridobitev magisterija (diploma o magisteriju znanosti),
- za pridobitev doktorata znanosti (diploma o doktoratu znanosti).

Študijski programi za pridobitev izobrazbe po uvedbi bolonjskih študijskih programov:

a) prva stopnja

- visokošolski strokovni študijski programi (diploma o izobraževanju prve stopnje VS),
- univerzitetni študijski programi (diploma o izobraževanju prve stopnje UN);

b) druga stopnja

- magistrski študijski programi (diploma o strokovnem magisteriju),
- enoviti magistrski študijski programi (diploma o strokovnem magisteriju);

c) tretja stopnja

- doktorski študijski programi (diploma o doktoratu znanosti).

Programi na posameznih ravneh se izvajajo tudi po javno veljavnem programu osnovne šole za odrasle ter kot izredno izobraževanje in izredni študij po javno veljavnih programih poklicnega, strokovnega, gimnazijskega, višje strokovnega, višješolskega in visokošolskega izobraževanja. Pogoje za vključitev v te programe, njihov potek, ustrezno prilagajanje in dokončanje določajo posamezni področni zakoni, za vsako raven izobraževanja posebej.

Zagotavljanje kakovosti v izobraževalnem sistemu

Kakovost sistema izobraževanja je bistveno odvisna od vzpostavljenih in kakovostnih akreditacijskih postopkov in sistemov zagotavljanja kakovosti. V Sloveniji akreditacijski postopki in sistemi zagotavljanja kakovosti tvorijo celovito skrb za kakovost izobraževalnega sistema ter kakovost njegovih učinkov. Zagotavljanje kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji je preko evropske mreže zagotavljanja kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET) vpeto v mednarodni prostor. Za zagotavljanje kakovosti v visokošolskem izobraževanju je v Republiki Sloveniji zadolžena Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS), ki izvaja akreditacijske postopke in evalvacije študijskih programov.

2.2 Poklicne kvalifikacije

2.2.1 Poklicna kvalifikacija – ki se izkazuje s certifikatom o pridobljeni NPK, izdanem v skladu s predpisi, ki urejajo NPK

Temeljni namen sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij (sistem NPK) je, da se lahko posameznikom formalno priznajo znanja in spretnosti, ne glede na načine oziroma učna okolja, kjer so bile pridobljene. Sistem NPK omogoča pridobitev javno veljavnih listin (certifikata o NPK) v skladu z evropskimi priporočili o vrednotenju neformalnega in priložnostnega učenja in ga je v naš prostor uvedel Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah, ki je bil sprejet leta 2000.

Nacionalna poklicna kvalifikacija je formalno priznana strokovna usposobljenost za opravljanje poklica na določeni ravni zahtevnosti, ki temelji na nacionalno sprejetem poklicnem standardu. S sistemom NPK preverjamo in potrjujemo neformalno in priložnostno pridobljena znanja in spretnosti, ki jih je posameznik pridobil z delovnimi izkušnjami, prostovoljskim delom, prostočasnimi aktivnostmi, udeležbo v neformalnih programih izobraževanja oziroma usposabljanja, samoučenjem ipd.

Sistem NPK je namenjen le odraslim osebam, starim nad 18 let, izjemoma mlajšim osebam, če jim je prenehal status dijaka ali vajenca in imajo ustrezne delovne izkušnje. Prednost sistema NPK je v njegovi fleksibilnosti, saj omogoča hitro odzivnost na potrebe trga dela. Možnost potrjevanja predhodno pridobljenih znanj pozitivno vpliva na odpravljanje razlik med povpraševanjem in ponudbo na trgu dela.

Zagotavljanje kakovosti v sistemu NPK

Sistem NPK temelji na vnaprej predpisanih postopkih preverjanja in potrjevanja neformalno pridobljenih znanj, kar zagotavlja sistemu njegovo objektivnost in kakovost. Zagotovljena je akreditacija NPK na pristojnem strokovnem svetu. Vsak kandidat, ki pristopi k preverjanju in potrjevanju NPK, ima zagotovljeno svetovanje. Postopek preverjanja in potrjevanja NPK izvajajo izvajalci, ki so vpisani v register izvajalcev pri RIC. Izvajalci v sistemu NPK morajo za vpis v register izvajalcev izpolnjevati materialne pogoje, predpisane v katalogu strokovnih znanj in spretnosti za NPK. Poleg navedenega se redno revidira NPK ter ob reviziji prav tako preveri izvajalca. Ocenjevalci morajo za pridobitev licence izpolnjevati kadrovske pogoje, navedene v katalogu strokovnih znanj in spretnosti za NPK, ter opraviti usposabljanje. Ocenjevalci podaljšujejo licenco vsakih pet let, Državni izpitni center pa skrbi za sprotno spremljavo dela članov komisij na preverjanjih NPK. V sistemu nacionalnih poklicnih kvalifikacij Center RS za poklicno izobraževanje izvaja evalvacijo sistema NPK.

2.2.2 Poklicne kvalifikacije – ki se izkazujejo z listino o zaključnem programu usposabljanja oziroma izpopolnjevanja, izdano v skladu s predpisi, ki urejajo poklicno, strokovno in visokošolsko izobraževanje

Kvalifikacije, pridobljene po programih izpopolnjevanja in usposabljanja

Ena od vrst poklicnih kvalifikacij so kvalifikacije, pridobljene po programih izpopolnjevanja in usposabljanja, ki jih opredeljujeta Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI - 1A, Ur. l. RS št. 68/17) ter Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI, Ur. l. RS št. 86/04 in 100/13).

Študijski programi za izpopolnjevanje in usposabljanje so namenjeni predvsem izpopolnjevanju, dopolnjevanju, posodabljanju in poglobljanju znanja na ravni srednjega in višjega strokovnega izobraževanja, v skladu z zahtevami delovnih mest. Gre za nadaljevanje in nadgradnjo že uveljavljenih oblik nadaljnega usposabljanja delavcev za potrebe podjetij in konkretnih delovnih mest, zapolnjujejo pa tudi vrzel v ponudbi usposabljanja predvsem za delavce, ki so zaposleni v manjših podjetjih. Programi izpopolnjevanja in usposabljanja pripomorejo k razvoju poklicno specifičnih kompetenc posameznikov ter s tem prispevajo k učinkovitejšemu usklajevanju med povpraševanjem in ponudbo po spretnostih in znanjih na trgu delovne sile. Usmerjenost na potrebe podjetij in delovnih mest je osnovno vodilo pri razvoju teh programov.

Zagotavljanje kakovosti v programih izpopolnjevanja in usposabljanja se uresničuje s pomočjo izvajanja predpisanih akreditacijskih postopkov pri pristojnih strokovnih svetih. Prav tako se zagotavljanje kakovosti spremlja v okviru kriterijev evropske mreže zagotavljanja kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET).

Kvalifikacije, pridobljene po študijskih programih izpopolnjevanja

Ena izmed vrst poklicnih kvalifikacij so tudi kvalifikacije, pridobljene po študijskih programih izpopolnjevanja. Študijski programi za izpopolnjevanje so v skladu z Zakonom o visokem šolstvu (ZVIS, Ur. l. RS št. 65/17, 33. člen) ena od oblik vseživljenjskega učenja in so namenjeni predvsem za izpopolnjevanje, dopolnjevanje, poglobljanje in posodabljanje znanja.

Zagotavljanje kakovosti za študijske programe izpopolnjevanja se uresničuje s pomočjo izvajanja predpisanih akreditacijskih postopkov na Nacionalni agenciji za kakovost v visokem šolstvu ter evalvacij posameznih študijskih programov.

2.3 Dodatna kvalifikacija – ki se ureja na način in po postopku, določenem v Zakonu o SOK ter se izkazuje s potrdilom, izdanim v skladu z omenjenim zakonom

Dodatna kvalifikacija je v skladu z zakonom SOK (ZSOK, Ur. l. št. 104/2015) kvalifikacija, ki dopolnjuje usposobljenost posameznika na doseženi ravni in na določenem strokovnem področju ter je vezana na potrebe trga dela. Dodatne kvalifikacije so ena od vrst kvalifikacij, ki omogoča pridobitev javne listine – Potrdila o pridobitvi dodatne kvalifikacije.

Vlogo za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK lahko vloži delodajalec, skupina delodajalcev ali Zavod RS za zaposlovanje. V njej mora predlagatelj opisati: vsebino dodatne kvalifikacije v obliki učnih izidov, program usposabljanja, opis procesov zagotavljanja kakovosti ter potrebe na trgu dela.

Zagotavljanje kakovosti pri umeščanju dodatnih kvalifikacij

V skladu z zakonom SOK (ZSOK, Ur. l. št. 104/2015) Center RS za poklicno izobraževanje strokovno oceni popolno vlogo za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK in pripravi mnenje o ustreznosti vloge in programa usposabljanja. Strokovna komisija NKT SOK-EOK na podlagi pozitivnega mnenja Centra RS za poklicno izobraževanje sprejme odločitev glede vloge o umestitvi dodatne kvalifikacije v SOK in pripravi predlog za umestitev dodatne kvalifikacije v SOK. Dodatno kvalifikacijo na podlagi predloga strokovne komisije v Slovenko ogrodje kvalifikacij umesti minister, pristojen za delo. Nadzor nad izvajanjem programa usposabljanja za pridobitev dodatne kvalifikacije izvaja ministrstvo, pristojno za šolstvo.

3. POVEZANOST IZOBRAŽEVANJA IN TRGA DELA

Področji izobraževanja in trga dela se morata zaradi hitrih razvojnih sprememb nenehno povezovati in vzajemno iskati skupne rešitve. Pri tem se na različne načine povezujejo izobraževalne institucije, podjetja in drugi socialni partnerji, z namenom nenehnega izboljševanja kakovosti različnih sistemov pridobivanja kvalifikacij.

V Sloveniji je na področju srednješolskega (poklicnega in strokovnega) in višješolskega strokovnega izobraževanja poklicni standard povezovalni člen med sfero gospodarstva in izobraževanja. Šele vzpostavitev poklicnega standarda pred leti je omogočila, da se je gospodarska sfera začela aktivno vključevati v proces njegove priprave in tako neposredno vplivati na vsebine izobraževalnih programov.

Postopek priprave poklicnih standardov in njihove revizije poteka po načelih socialnega dialoga, pri čemer Center RS za poklicno izobraževanje sistematično vključuje vse ključne partnerje na nacionalni ravni. Posebej pomembno je sodelovanje najnaprednejših subjektov s področja industrije, obrti in storitev za zgodnje odkrivanje potreb po novih kvalifikacijah. Načelo transparentnosti se upošteva kot temeljno načelo pri razvoju poklicnih standardov, ki so podlaga za pripravo izobraževalnih programov in tudi katalogov za NPK v sistemu certificiranja. Poklicni standard je torej povezovalni člen poklicnega izobraževanja in sistema certificiranja NPK.

Poklicni standard določa vsebino poklicne kvalifikacije na določeni ravni in opredeljuje znanja, spretnosti in kompetence, ki so posamezniku potrebni, da opravlja določen poklic. Pri tem je treba poudariti, da so poleg poklicnih pomembne tudi ključne kompetence, saj zagotavljajo posameznikovo profesionalno rast, pa tudi sposobnost opravljanja različnih vlog v družbi. V okviru Centra RS za poklicno izobraževanje je bila pripravljena analiza ključnih kompetenc in predlog posodobljenega nabora ključnih kompetenc, ki se vključujejo v poklicne standarde. Pri pripravi nabora ključnih kompetenc so bile upoštevane tako potrebe trga dela kot tudi evropska priporočila na tem področju (Marentič, 2015).

Na področju visokega šolstva je bila v letu 2011 sprejeta Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (ReNPVŠ11-20, Ur. l. RS št. 41/11). Ta med drugim opredeljuje cilje in ukrepe slovenskega visokošolskega prostora, ki se nanašajo na vzpostavitev kakovostnega, raznolikega in odzivnega visokošolskega prostora do leta 2020.

Peti ukrep Resolucije izpostavlja izboljšanje sodelovanja visokošolskih institucij z gospodarstvom in negospodarstvom ter tako postavlja temelje visokošolskim institucijam za boljše sodelovanje z družbenim okoljem in uspešnejši prenos znanja iz visokošolskih institucij v gospodarstvo in negospodarstvo. V okviru ukrepa so predvidene spodbude pri raziskovalnih in inovativnih projektih med gospodarstvom in negospodarstvom ter aktivno sodelovanje delodajalcev pri oblikovanju študijskih programov, kar posledično vpliva na hitrejše odzivanje na družbena in gospodarska pričakovanja. Visokošolske institucije se morajo ob avtonomnem razvoju kakovostnih akademskih standardov za študijske programe hkrati odzivati tudi na družbena in gospodarska pričakovanja. Ob tem morajo proučiti družbene potrebe po določenih študijskih programih, poklicnih profilih in analizirati, ali so pridobljene kompetence diplomantov primerne za zaposljivost in za razvoj posameznika v smislu aktivnega državljanstva in osebne rasti.

**Opis področja
in kvalifikacij v
papirništvu**

1. PREDSTAVITEV SLOVENSKE PAPIRNE IN PAPIRNO PREDELOVALNE INDUSTRIJE

1.1 Predstavitev dejavnosti proizvodnje in predelave papirja

Slovensko papirno in papirno predelovalno dejavnost v Sloveniji zastopa 117 podjetij, od tega 6 papirnic in 111 podjetij, ki se ukvarja s predelavo papirja. To je dejavnost, ki večinoma poteka na trgu B2B. Slovenske papirnice so energetske in kapitalno intenzivne del panoge, medtem ko je predelava papirja delovno intenzivna del dejavnosti. Panoga v celoti zaposluje približno 4300 ljudi, od tega papirnice okoli 1900. Panoga ustvari 860 mio EUR prihodkov, od tega 620 mio EUR izvoza. Papirnice več kot 90 % proizvedenega papirja in kartona izvozijo, medtem ko je pri predelavi papirja delež izvoza okoli 40 %. Slovenska proizvodnja papirja na prebivalca znaša 337 kg, povprečje v državah EU pa znaša 180 kg na prebivalca. Slovenci povprečno letno porabimo 137 kg papirja na prebivalca, povprečen Evropejec pa 163 kg.

Slika 2: Slovenska papirnica Količevo Karton

Vir: Arhiv Količevo Karton

Tabela 2: Zbirni podatki o poslovanju C17 –Proizvodnja in predelava papirja v letu 2019

	SKD 17 –PAPIRNA in		SKD 17.1		SKD 17.2	
	PAPIRNO PREDELOVALNA		Papirnice		Predelava papirja	
	2019	indeks 19/18	2019	indeks 19/18	2019	indeks 19/18
Število družb	117	100,9	6	85,7	111	100,9
Povp. št. zaposlenih po del. urah	4.228	99,3	1.878	97,1	2.350	105,8
Prihodki (ne vključujejo sprememb vrednosti zalog)	860.128.380	100,3	558.164.853	99,5	301.963.527	103
Čisti prihodki od prodaje	853.010.291	100,8	555.797.592	100,0	297.212.699	103,2
Čisti prihodki od prodaje na zaposlenega (EUR)	201.767	95,9	294.370	101,5	127.757	97,6
Delež prodaje na tujih trgih (%)	71,8	105,0	89,7	98,9	39,2	101
Dodana vrednost (DV)	208.310.462	119,7	116.453.275	126,0	91.857.188	112,5
Dodana vrednost na zaposlenega (EUR)	49.273	120,5	62.013	129,8	39.090	106,4
Stroški dela v dodani vrednosti (%)	57,3	88,4	50,2	82,2	65,3	94,5
Dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo (EBITDA)	89.042.205	143,8	56.894.773	156,7	32.147.433	125,3
EBITDA v prihodkih od prodaje (%)	9,4	136,2	8,8	134,7	10,7	121,6
Neto čisti dobiček / izguba	38.255.561	200,7	23.894.925	230,2	14.360.635	144,4
Neto marža	4,0	190,5	3,7	160,9	4,8	141,2
Delež investicij v opred. osn. sredstva/čisti prihodki od prodaje (%)	5,4	138,5	4,6	127,8	6,9	109,5
Mesečna bruto plača na zaposlenega (EUR)	1.746	106,0	1.947	108,2	1.585	99,7
Obseg investicij v €	46.062.555,7	106,0	25.566.689,2	127,8	20.507.676,2	109,5

Vir: Kapos GZS.

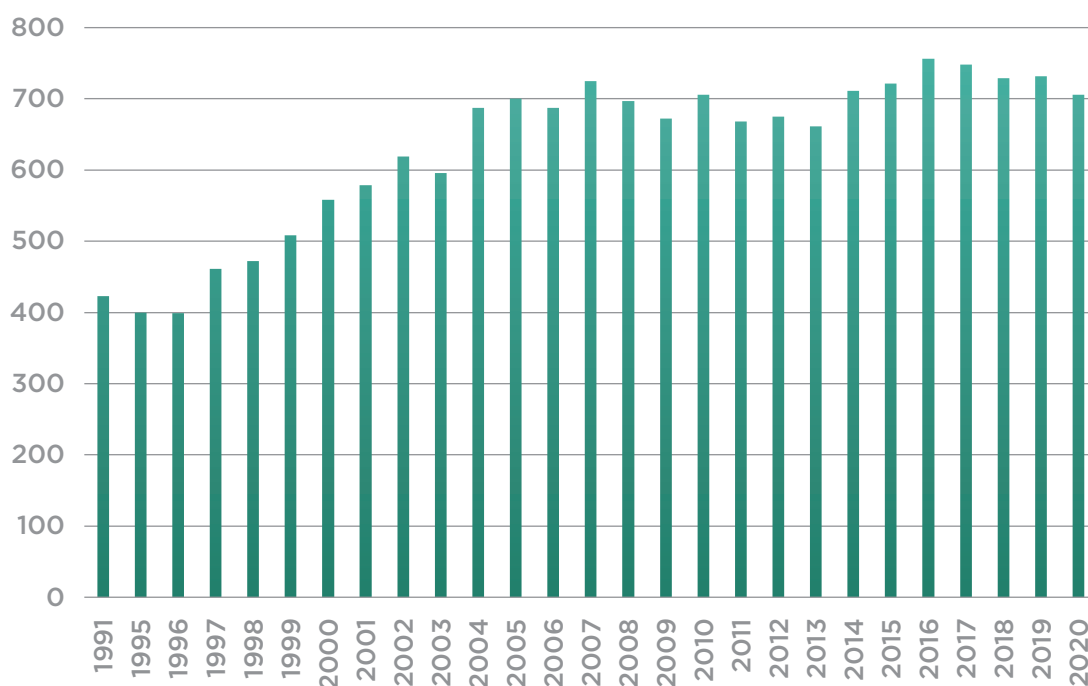
Papirnice na Slovenskem so tradicionalna podjetja, situirana na ruralnih področjih Slovenije, običajno ob rekah. V prejšnjem stoletju so bila protagonist industrijskega razvoja, danes so zgled prehoda v trajnostno, krožno gospodarstvo. Šest slovenskih papirnic skupaj proizvede 710.000 ton papirja in kartona. To so manjše, neintegrirane papirnice, ki so si med seboj izjemno različne po velikosti, lastništvu, surovinah, kot tudi končnih izdelkih. Pet od šestih slovenskih papirnic je v tuji lasti, od tega dve v avstrijski lasti ter po ena v slovaški, češki oz. z lastnikom iz Arabskih Emiratov. Glede na vir surovine uporabljajo celulozo, odpadni papir, lesovino ali celo bombaž.

Pri končnih izdelkih so si slovenske papirnice izjemno različne, saj proizvajajo papir za različne končne uporabnike:

- v papirnici Radeče papir Nova proizvajajo specialne, vrednostne in zaščitene papirje ter grafični papir za uporabo v pisarnah;
- v Vipap Videm Krško proizvajajo časopisni papir in embalažni papir iz recikliranih vlaken;
- v Papirnici Vevče proizvajajo etiketni papir za uporabo v prehranski industriji;
- v papirnici Goričane proizvajajo grafične papirje nizke gramature;
- v Količevo Kartonu proizvajajo embalažne kartone, večinoma za prehransko in farmacevtsko industrijo;
- v Palomi proizvajajo toaletni papir in brisače ter papir za gospodinjstvo.

Skupna letna proizvodnja papirja in kartona v Sloveniji presega 700.000 ton. V letu 2019 je ta znašala 732.000 ton, v epidemiološkem letu 2020 pa 706.000 ton. To predstavlja 0,7 % evropske proizvodnje papirja, ki znaša okoli 90 mio ton papirja letno. To ni malo, saj na primer prebivalstvo Slovenije predstavlja 0,5 % celotnega prebivalstva EU-27 (Vir: SURS, 6. 5. 2021). Število papirnic na prebivalca je v Sloveniji nadpovprečno v primerjavi s stanjem drugje v EU, saj imamo 6 papirnic na več kot 2 milijona prebivalcev.

Graf 1: Letna proizvodnja papirja in kartona v Sloveniji (v tonah)

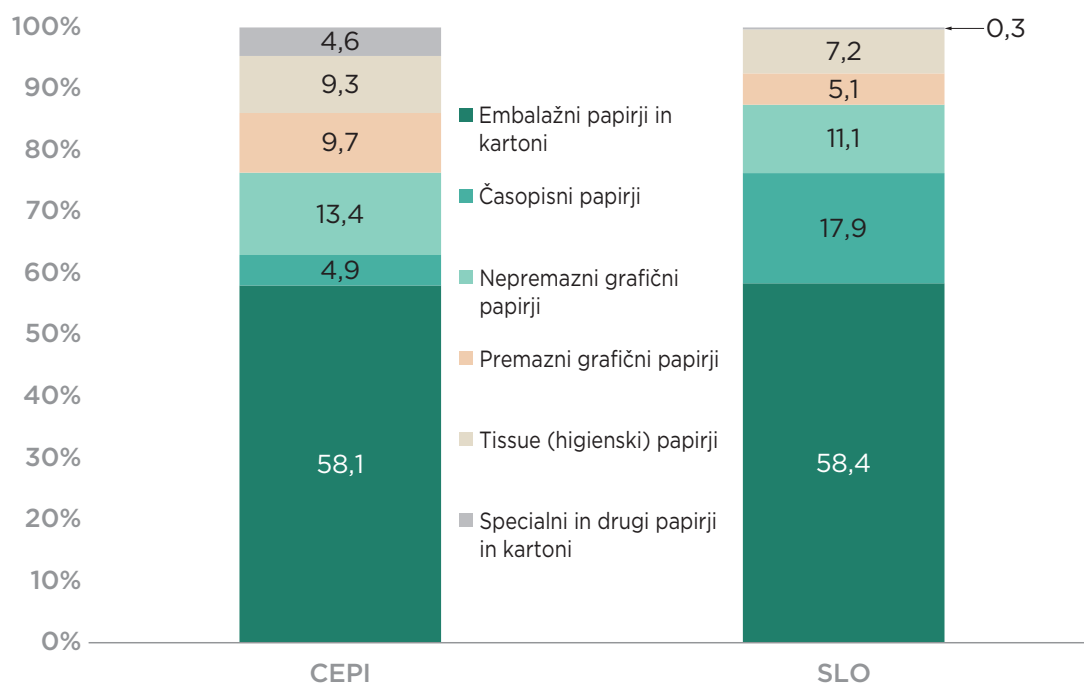

Vir: CEPI. Združenje papirne in papirno predelovalne dejavnosti pri GZS.

Trendi v proizvodnji papirja in kartona kažejo, da so grafične aplikacije papirjev v zatonu, medtem ko papir pridobiva pomen na embalažnem področju. Tudi v Sloveniji proizvedeni papirji in kartoni za embalažne namene predstavljajo večinski delež v strukturi proizvedenih papirjev in kartonov (55,2 %).

Slovenske papirnice, sicer z izjemo dveh, veljajo za proizvajalke nišnih sort papirjev tako na grafičnem kot na embalažnem področju, v Sloveniji pa imamo celo proizvajalca vrednostnih in zaščitnih papirjev.

Graf 2: Struktura proizvedenih papirjev v letu 2020 (v %)

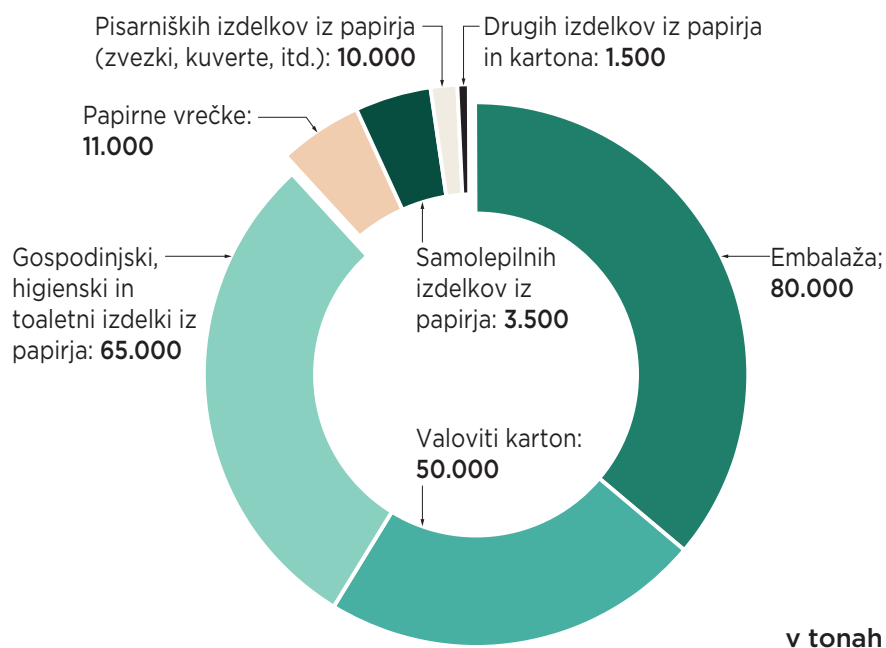

Vir: CEPI, Združenje papirne in papirno predelovalne dejavnosti pri GZS.

V poddejavnosti **predelava papirja** največji delež v strukturi predstavljajo proizvajalci papirne in kartonske embalaže, različnih papirnih izdelkov za šolo in pisarne (kuverte, zvezki, nalepke ...) ter higienski in drugi papirni gospodinjski izdelki (Tissue papirji). V Sloveniji se letno izdelava okoli 225.000 ton izdelkov iz papirja in kartona.

Večina podjetij v tej poddejavnosti je zasebnega, slovenskega lastništva, razen največji proizvajalec kartonske embalaže, podjetje DS Smith, ki je del mednarodne multinacionalke DS Smith, ima angleškega lastnika.

Graf 3: Struktura proizvedenih izdelkov iz papirja in kartona v Sloveniji leta 2019

Vir: Anketa ZPPPI, GZS

1.2 Kazalniki poslovanja dejavnosti C17 – Proizvodnja in predelava papirja

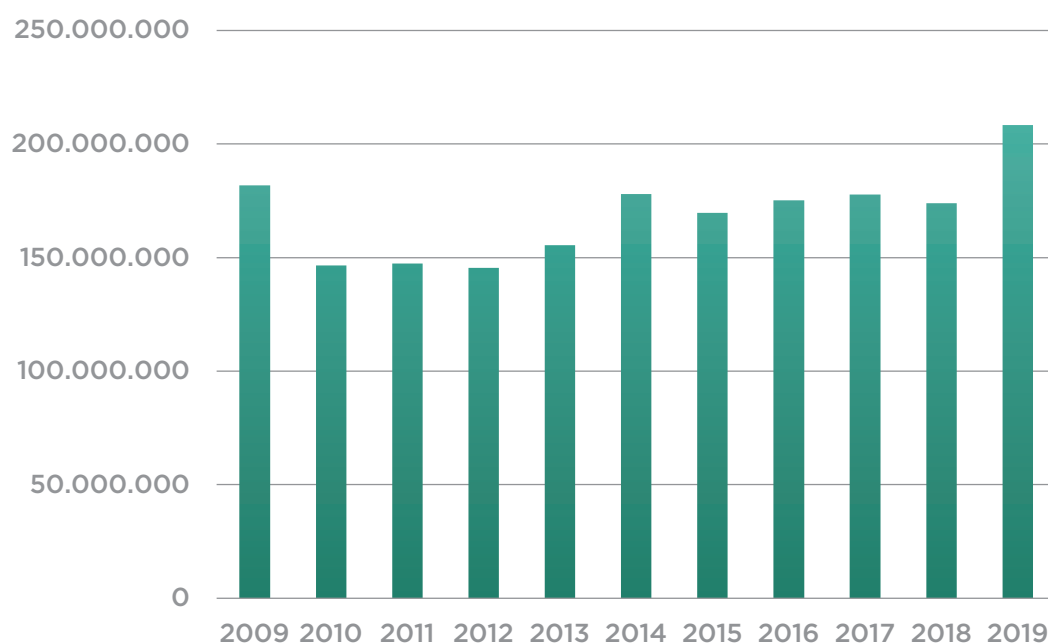
Papirna in papirno predelovalna dejavnost v Sloveniji povprečno letno ustvari 170 milijonov EUR **dodane vrednosti**. V letu 2019 je panoga ustvarila 203.655 milijonov EUR dodane vrednosti, kar predstavlja 2,3 % ustvarjene dodane vrednosti v vseh slovenskih predelovalnih dejavnostih (C).

Slika 3: Proizvodnja papirja

Vir: Arhiv Količevo Karton

Graf 4: Ustvarjena dodana vrednost v C17 (v EUR)

Vir: Kapos GZS.

Povprečna dodana vrednost na zaposlenega v dejavnosti v letu 2019 znaša 49.273 EUR, kar presega povprečno dodano vrednost na zaposlenega v slovenskih predelovalnih dejavnostih za 5,6 %. Sicer pa papirnice dosegajo višjo dodano vrednost na zaposlenega (62.013 EUR/zaposlenega) od povprečja v predelavi papirja, kjer se dosega 39.090 EUR/zaposlenega (podatki za leto 2019).

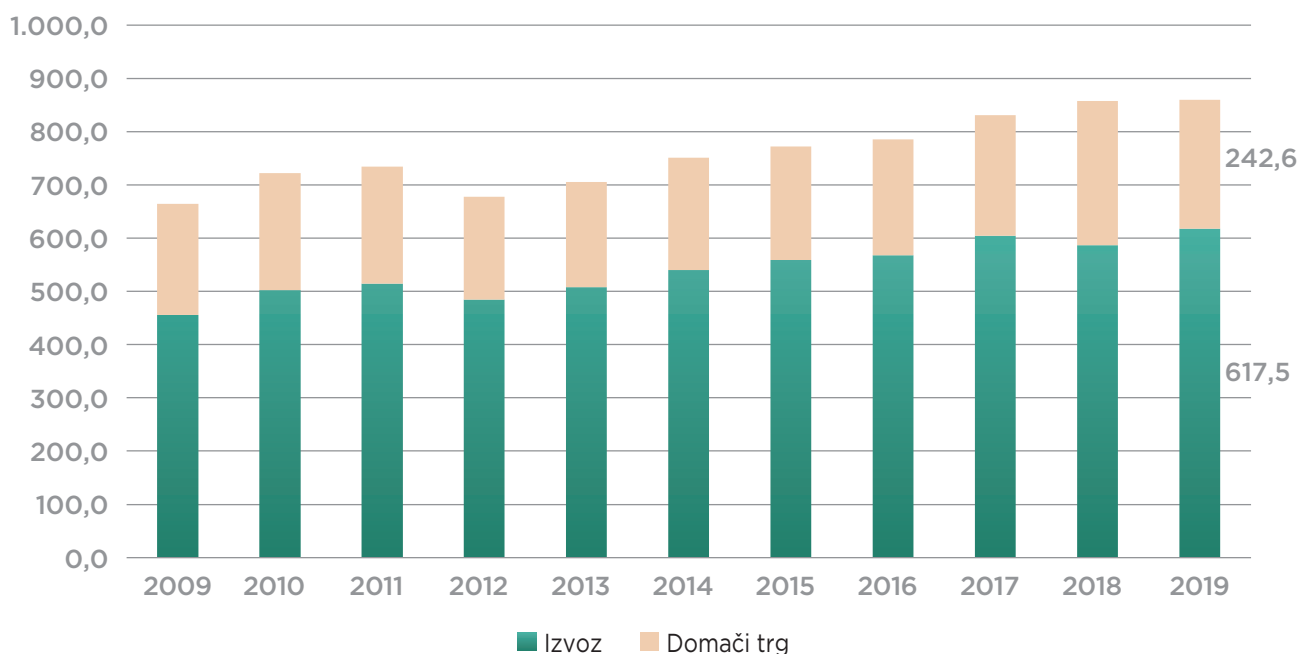
Graf 5: Dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)

Vir: Kapos, GZS.

Prodajni prihodki v dejavnosti v zadnjem desetletju iz leta v leto naraščajo. V letu 2019 je panoga zabeležila 860 milijonov EUR prihodkov, kar predstavlja več kot 2,7 % prihodkov, ki jih ustvarijo vse predelovalne dejavnosti v Sloveniji. 617,5 milijona EUR prihodkov je panoga leta 2019 ustvarila na tujih trgih, kar znaša 71,8 % prihodkov. Največji izvozni trgi za papir in karton so Italija, Egipt, Kitajska, Alžirija in Nemčija, pri embalaži pa sosednje države Slovenije ter Francija in Nizozemska.

Graf 6: Prodajni prihodki v dejavnosti C17 po prodajnih trgih (v mio EUR)

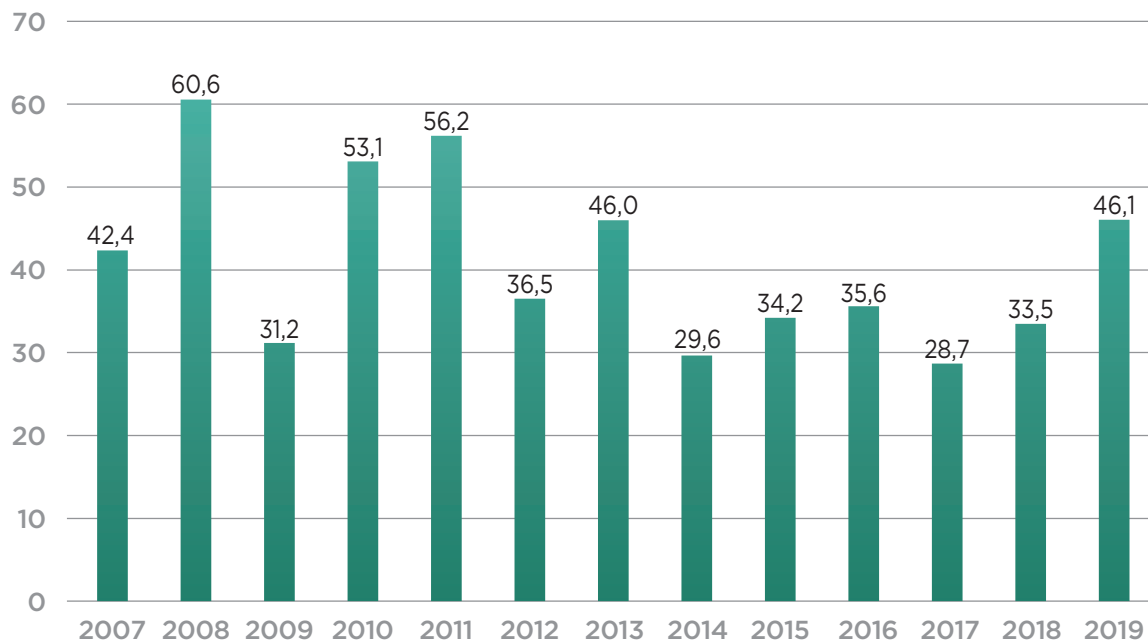

Vir: Kapos, GZS.

Investicije v papirni in papirno predelovalni dejavnosti

V zadnjih desetih letih je panoga investirala več kot 400 mio EUR oziroma povprečno 39,1 mio EUR letno v zadnjih dvanajstih letih. Večji obseg investicij se izvede v kapitalsko intenzivnem delu panoge, v papirnicah. To so investicije v proizvodne stroje, ukrepe optimizacije proizvodnih procesov ter porast energetske in snovne učinkovitosti.

Graf 7: Letni obseg investicij (v mio EUR)

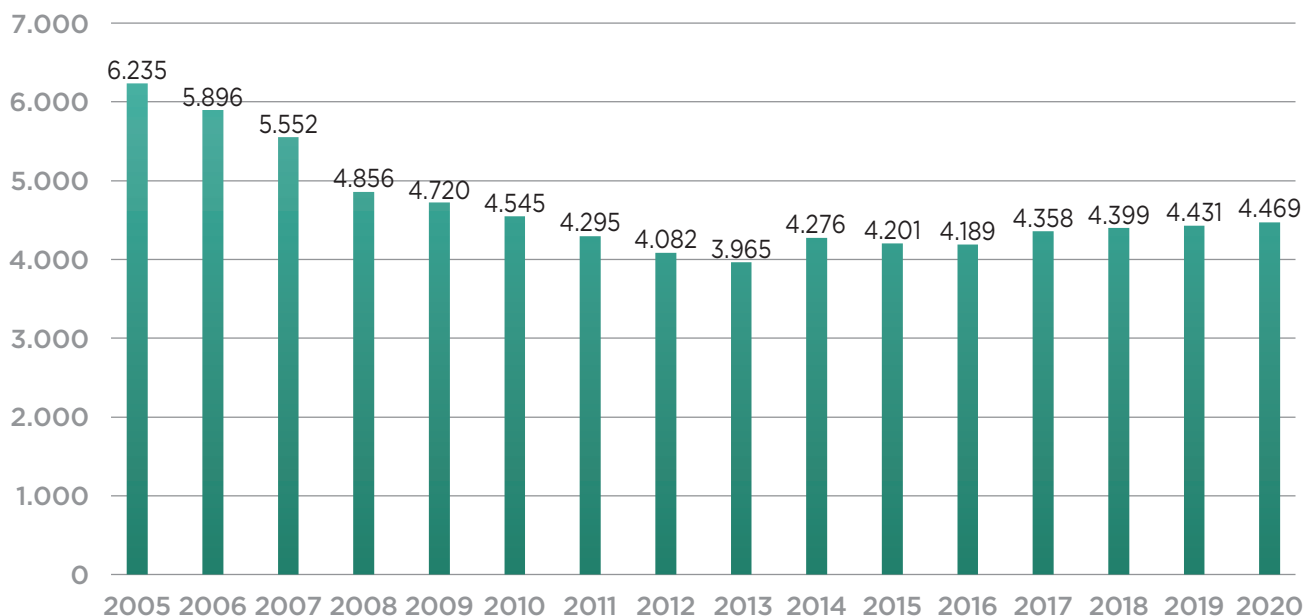

Vir: Kapos, GZS.

1.3 Zaposleni v papirni in papirno predelovalni dejavnosti

Število zaposlenih v dejavnosti se je v zadnjih nekaj letih ustalilo, in sicer nekje od 4200 do 4400 zaposlenih. Najmanj zaposlenih je panoga imela leta 2013. Po tem letu pa je število zaposlenih v dejavnosti naraslo, predvsem v papirno predelovalnem delu dejavnosti. Papirnice večinoma optimizirajo svoje poslovanje, avtomatizirajo določene delovne operacije in tako ne nadomeščajo delavcev z nižjimi kompetencami, ki se upokojijo.

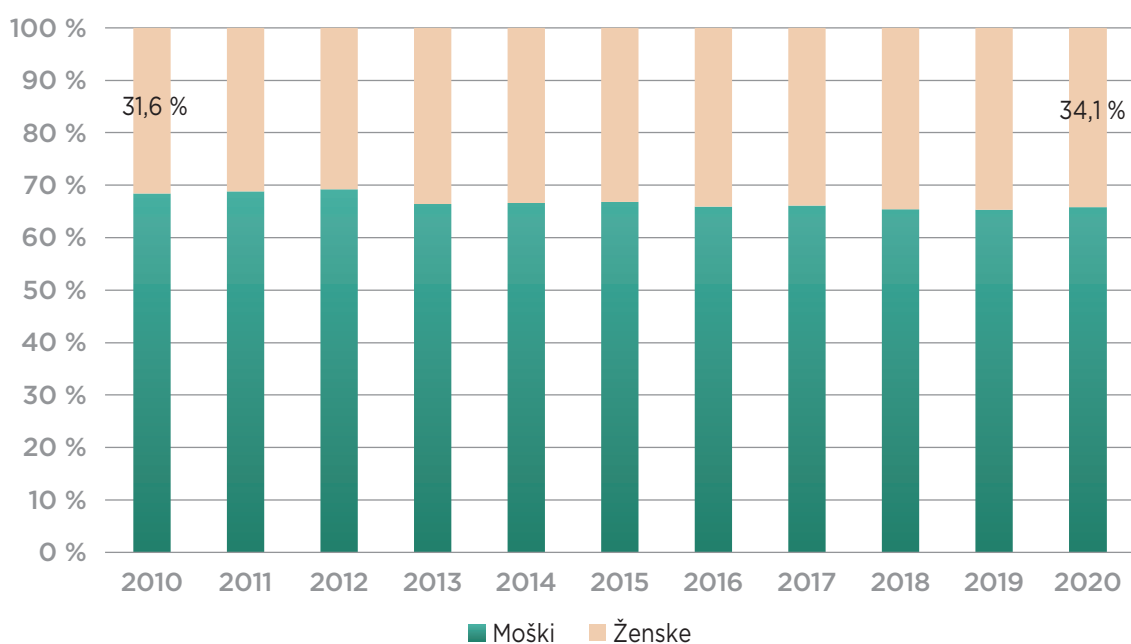
Graf 8: Zaposleni v dejavnosti C17 po letih

Vir: SURS.

Dve tretjini zaposlenih v papirni in papirno predelovalni dejavnosti je moških, približno tretjina pa žensk. Struktura zaposlenih **po spolu** se z leti spreminja v korist žensk. Ženske so prisotne tako na vodilnih in vodstvenih položajih kot na drugih delovnih operacijah v podjetju.

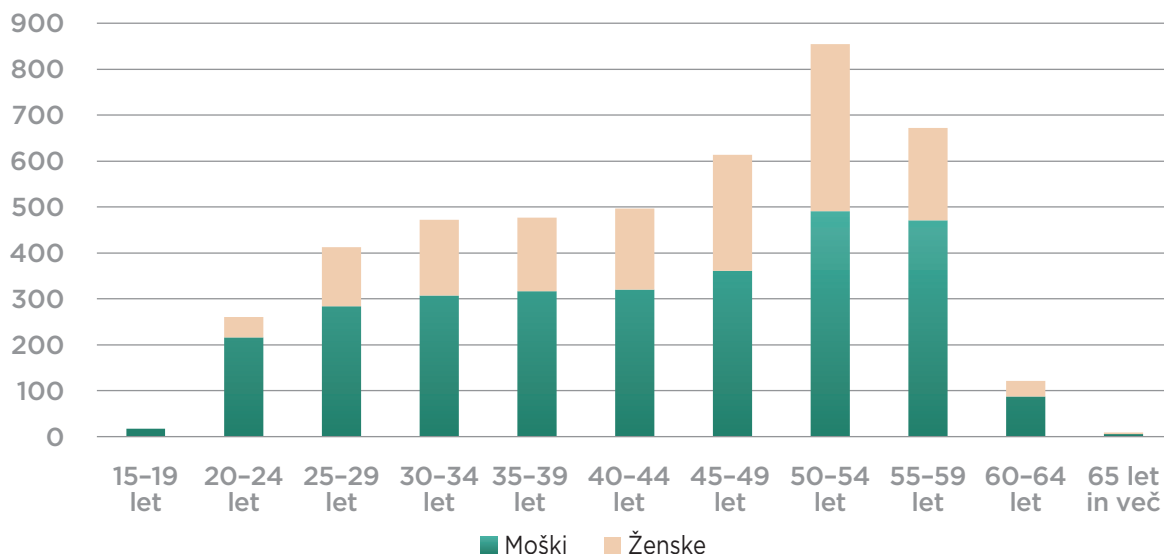
Graf 9: Struktura zaposlenih v C17 po spolu

Vir: SURS.

Struktura zaposlenih po starostnih skupinah za leto 2019 prikazuje, da je več kot polovica zaposlenih v papirni in papirno predelovalni dejavnosti starejših od 45 let (51,5 %). Med njimi je 37,6 % žensk in 62,4 % moških. Med mlajšimi od 45 let pa je več moških (68,4 %) in manj žensk (31,6 %).

Graf 10: Zaposleni v dejavnosti C17 po starostnih skupinah

Vir: SURS.

Analiza **zaposlenih po stopnji izobrazbe** prikazuje, da se delež zaposlenih z osnovnošolsko izobrazbo znižuje, povečuje pa se delež srednješolsko, višješolsko in visokošolsko izobraženih v dejavnosti. Če je še leta 2010 delež zaposlenih z osnovnošolsko izobrazbo znašal 28,9 %, na drugi strani pa delež višje in visokošolsko izobraženih zgolj 12 %, je leta 2020 delež osnovnošolsko izobraženih znašal 18,1 %, v panogi pa je bilo zaposlenih 17,3 % višje in visokošolsko izobraženih zaposlenih.

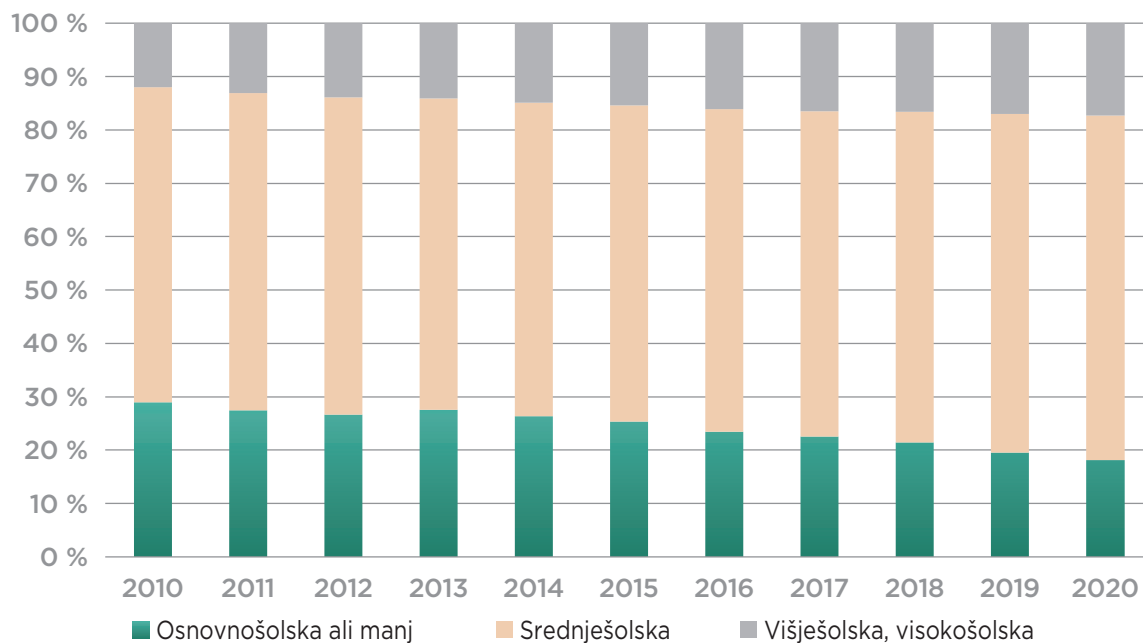
Trend izboljševanja izobrazbene strukture zaposlenih se bo še nadaljeval, še zlasti naslednjih 5 let, saj v dejavnosti poteka menjava generacij, torej intenzivno upokojevanje in posledično nadomeščanje z mlajšim in višje izobraženim kadrom.

Tabela 3: Struktura zaposlenih v C17 po izobrazbi - od leta 2010 do 2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Osnovnošolska ali manj	28,9	27,4	26,6	27,6	26,3	25,3	23,4	22,6	21,4	19,5	18,1
Srednješolska	59,0	59,4	59,4	58,3	58,8	59,2	60,5	60,9	62,0	63,5	64,6
Višješolska, visokošolska	12,0	13,1	13,9	14,1	14,9	15,4	16,1	16,5	16,6	17,0	17,3

Vir: SURS.

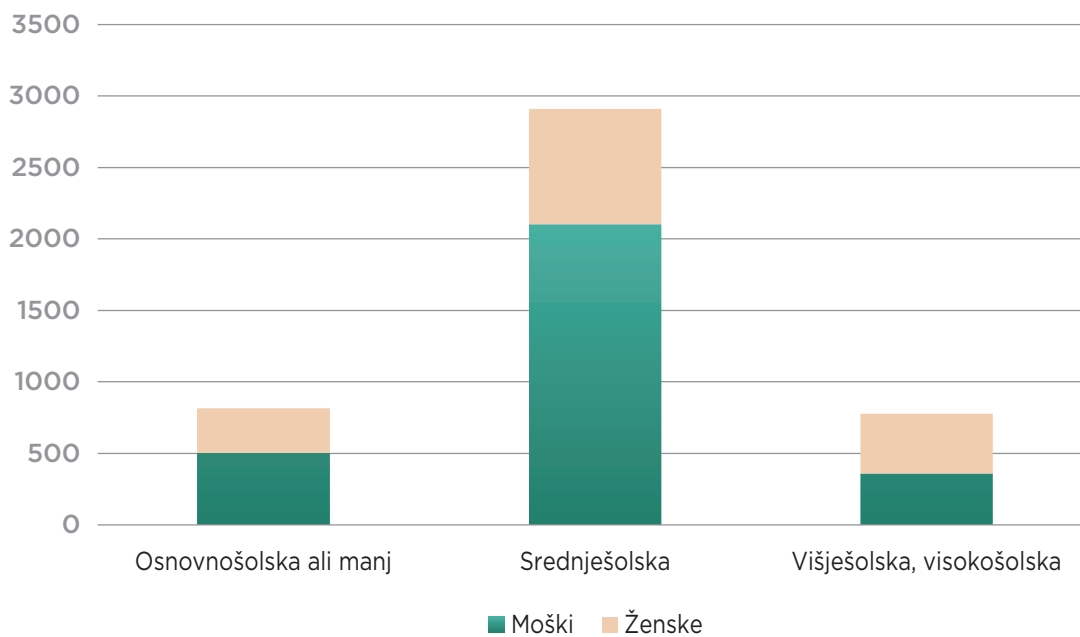
Graf 11: Zaposleni v C17 po stopnji izobrazbe

Vir: SURS.

Zanimiv je podatek, da je bilo med zaposlenimi v papirni in papirno predelovalni dejavnosti v letu 2020, ki imajo višjo ali visokošolsko izobrazbo, več žensk (53,8 %) kot moških.

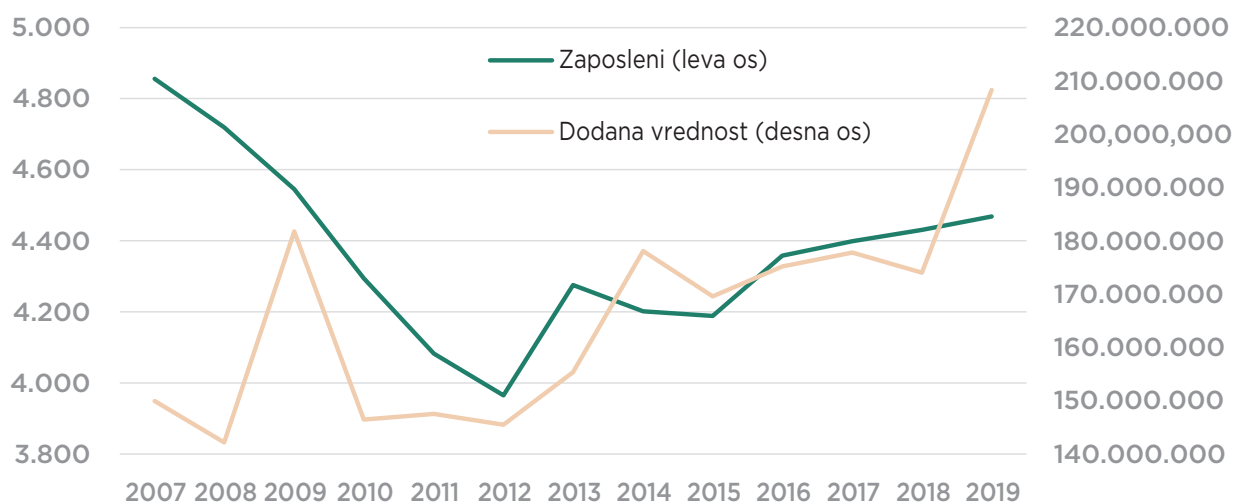
Graf 12: Struktura zaposlenih po spolu in izobrazbi v letu 2020

Vir: SURS.

Primerjava trenda rasti števila zaposlenih z ustvarjeno dodano vrednostjo prikazuje pozitivno povezavo.

Graf 13: Število zaposlenih in ustvarjena dodana vrednost v papirni in papirno predelovalni dejavnosti

Vir: Kapos, podatki Ajpes, obdelava: Analitika GZS.

Na splošno lahko ugotovimo, da panoga ne znižuje števila zaposlenih. Ob prisotni množični menjavi generacije starejše zaposlene nadomeščajo z mlajšimi in praviloma višje izobraženimi zaposlenimi.

Izziv na področju kadrov v prihodnje vsekakor obstaja na področju strokovnega izobraževanja, saj se je leta 2000 izšolala zadnja generacija papirniških tehnikov na Srednji šoli tiska in papirja v Ljubljani, nato pa je ta strokovni program zamrl. Industrija se je čez dobro desetletje zavedala izgube pritoka izšolanega kadra, zato je v okviru kompetenčnega centra za kadre v papirništvu, imenovanem KOCPI, v sodelovanju z Združenjem papirne in papirno predelovalne dejavnosti pri GZS ter Inštitutom za celulozo in papir sooblikovala 100-urni neformalni izobraževalni program za papirništvo, ki se od tedaj redno letno izvaja na Inštitutu za celulozo in papir, vanj pa vključujejo novozaposlene kadre v papirnicah.

Leta 2017 se je v Sloveniji pilotno začelo ponovno uvajati vajeniški sistem na poklicni stopnji izobraževanja. Papirna industrija je z izkazano namero, da potrebuje nove, mlade kadre, prepričala odločevalce za vključitev izobraževalnega programa Papirničar med poklice, ki se jih lahko priuči z vajeniškim sistemom izobraževanja. Pripravil se je nov izobraževalni program za vajeniški način izvedbe. Tako so v šolskem letu 2018/2019 na Strokovnem izobraževalnem centru Ljubljana, ki program izvaja, vpisali prva dijaka. Za največjo težavo se je izkazala promocija novega izobraževalnega programa, ki ga družno izvajajo Združenje papirništva pri GZS, šola (izvajalka), kot tudi podjetja, ki ponujajo vajeniška mesta.

2. KVALIFIKACIJE NA PODROČJU PAPIRNIŠTVA

To poglavje obsega predstavitev kvalifikacij na področju papirništva. Kvalifikacije na področju papirništva je trenutno možno pridobiti na podlagi srednjega poklicnega izobraževanja in v sistemu nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Na področju papirništva trenutno ni pripravljene dodatne kvalifikacije.

2.1 Kvalifikacijska struktura na področju papirništva

Kvalifikacijska struktura omogoča vpogled v celoten nabor kvalifikacij, ki jih je mogoče pridobiti na področju papirništva. Pri pripravi kvalifikacijske strukture je bila podlaga kvalifikacijski sistem KLASIUS P16, pri čemer je bilo izbrano področje: 0722 Lesarska, papirniška, plastična, steklarska in podobna tehnologija ter predmetno specifična vsebina: Papirništvo.

Kvalifikacije so v kvalifikacijski strukturi predstavljene po sistemu Slovenskega ogrodja kvalifikacij, v katerega so vključene:

- izobrazbe,
- poklicne kvalifikacije,
- dodatne kvalifikacije.

V tabeli 4 so prikazane kvalifikacije po ravneh Slovenskega ogrodja kvalifikacij, ki jih je možno pridobiti na podlagi trenutno veljavnih izobraževalnih programov. Te kandidat omogočajo pridobitev stopnje izobrazbe in poklicne kvalifikacije, ki omogočajo pridobitev certifikata o NPK, s katerim kandidat dokazuje formalno strokovno usposobljenost za izvajanje poklicne kvalifikacije na določeni ravni. Na področju papirništva trenutno ni dodatnih kvalifikacij.

Tabela 4: Kvalifikacijska struktura na področju papirništva po ravneh Slovenskega ogrodja kvalifikacij (SOK)

Izobrazbe	Poklicne kvalifikacije	Dodatne kvalifikacije
	SOK 1	
	SOK 2	
	SOK 3	
	SOK 4	
Papirničar/papirničarka	Papirničar/papirničarka	
	SOK 5	
	Papirniški tehnolog/papirniška tehnologinja	
	SOK 6	
	SOK 7	
	SOK 8	
	SOK 9	
	SOK 10	

Vir: www.nok.si, podatki zajeti 15. 4. 2021.

2.2 Opis kvalifikacij na področju papirništva

V nadaljevanju so za področje papirništva podrobno predstavljene posamezne kvalifikacije, in sicer z naslednjimi parametri:

- ime kvalifikacije,
- tip kvalifikacije,
- vrsta kvalifikacije,
- vrsta izobrazbe,
- trajanje izobraževanja,
- kreditne točke (pri izobrazbah),
- vstopni pogoji,
- področje in podpodročje ISCED,
- raven kvalifikacije,
- učni izidi,
- izvajalci.

Podlaga za izbor parametrov je bila čim bolj nazorna, informativna predstavitev posamezne kvalifikacije. Zajem predstavljenih podatkov je bil opravljen 1. 4. 2021. in sicer na spletni strani www.nok.si. Aktualne oziroma podrobne informacije o posameznih kvalifikacijah je možno pridobiti na spletni strani registra SOK:

**QR koda
za dostop do
registra kvalifikacij**

SOK 4 – EOK 4

Papirničar/papirničarka

Tabela 5: Osnovni podatki o poklicni kvalifikaciji Papirničar/papirničarka

Ime kvalifikacije	Papirničar/papirničarka
Tip kvalifikacije	Nacionalna poklicna kvalifikacija, SOK raven 4
Vrsta kvalifikacije	Poklicna kvalifikacija
Vstopni pogoji	<ul style="list-style-type: none">• Osnovnošolska izobrazba in tri leta delovnih izkušenj v papirni in papirno predelovalni industriji na delovnih mestih, s katerih pridobiva kvalifikacijo ali• srednja poklicna izobrazba in eno leto delovnih izkušenj v papirni in papirno predelovalni industriji na delovnih mestih, s katerih pridobiva kvalifikacijo,• referenčno delodajalčevo pismo o delovnih izkušnjah, usposobljenosti in uspešnosti.
Področje ISCED	Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo
Podpodročje ISCED	Lesarska, papirniška, plastična, steklarska in podobna tehnologija
Raven kvalifikacije	SOK 4 EOK 4

Vir: www.nok.si.

Učni izidi

Kandidat/ka je zmožen/zmožna:

- načrtovati in organizirati lastno delo ter usklajevati delo skupine,
- skrbeti za doseganje zastavljenih kakovostnih parametrov, skladno s standardi,
- gospodarno ravnati s surovinami, materiali, energijo in časom,
- varovati zdravje in okolje,
- sporazumevati se s sodelavci v podjetju,
- uporabljati sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo ter vizualizacijo proizvodnega in tehnološkega procesa,
- izvajati delovne postopke: priprava snovi, izdelava na papirnem/kartonskem stroju, premazovanje, oplemenitenje, dodelava, upravljanje strojev in naprav za proizvodnjo ter premazovanje papirja, vlaknin in kartona,
- upravljati stroje za dodelavo in predelavo papirja v higienske izdelke,
- spremljati in pregledovati informacije o materialu, dogodkih in okolju za odkrivanje težav.

Izvajalci kvalifikacije

Izvajalci postopkov za ugotavljanje in potrjevanje NPK so vpisani v register izvajalcev, ki se vodi v zbirki nacionalnega informacijskega središča za poklicne kvalifikacije. To so poklicne šole, podjetja, medpodjetniški izobraževalni centri, šole za izobraževanje odraslih, gospodarske zbornice.

Papirničar/papirničarka

Tabela 6: Osnovni podatki o srednji poklicni izobrazbi Papirničar/papirničarka

Ime kvalifikacije	Papirničar/papirničarka
Tip kvalifikacije	Srednja poklicna izobrazba
Vrsta kvalifikacije	Izobrazba
Vrsta izobraževanja	Srednje poklicno izobraževanje
Trajanje izobraževanja	3 leta
Kreditne točke	180 KT
Vstopni pogoji	V izobraževalni program se lahko vpiše, kdor je uspešno končal: <ul style="list-style-type: none">• osnovnošolsko izobraževanje ali• nižje poklicno izobraževanje ali• enakovredno izobraževanje po prejšnjih predpisih. Posebni pogoji za vajeniško obliko izobraževanja je registrirana pogodba o vajeništvu.
Področje ISCED	Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo
Podpodročje ISCED	Lesarska, papirniška, plastična, steklarska in podobna tehnologija
Raven kvalifikacije	SOK 4 EOK 4

Vir: www.nok.si.

Učni izidi

Imetnik/imetnica spričevala je zmožen/zmožna:

- izvajanja postopkov razpuščanja snovi,
- pravilnega zaganjanja in zaustavljanja posameznih elementov papirnega ali kartonskega stroja,
- nastavljanja in nadzorovanja parametrov posameznih elementov papirnega ali kartonskega stroja,
- opravljanja in vrednotenja meritev kakovosti papirja ali kartona ter meritev v pripravi snovi,
- prepoznavanja in odpravljanja napak v papirju in kartonu.

Izbirno:

- opravljanja vzdolžnega razreza papirja in kartona,
- opravljanja prečnega in ploskega razreza papirja in kartona,

- izvajanja pakiranja in embalaranja izdelkov papirja in kartona,
- upravljanja in nadzora strojev, opreme in naprav predelovalne linije okroglega in zloženega programa,
- opravljanja samonadzora kakovostnih parametrov na izdelku,
- izvajanja paletiziranja, internega transporta in skladiščenja izdelkov.

Imetnik spričevala je ključna poklicna znanja in zmožnosti nadgradil tudi s ključnimi splošnimi znanji v skladu z nacionalnimi standardi. Imetnik spričevala se lahko zaposli v papirni ali papirno predelovalni industriji.

Izvajalec kvalifikacije

Izvajalec kvalifikacije je Strokovni izobraževalni center Ljubljana.

SOK 5 – EOK 4

Papirniški tehnolog/papirniška tehnologinja

Tabela 7: Osnovni podatki o poklicni kvalifikaciji Papirniški tehnolog/papirniška tehnologinja

Ime kvalifikacije	Papirniški tehnolog/papirniška tehnologinja
Tip kvalifikacije	Nacionalna poklicna kvalifikacija, SOK raven 5
Vrsta kvalifikacije	Poklicna kvalifikacija
Vstopni pogoji	<ul style="list-style-type: none"> • Srednja poklicna izobrazba in pet let delovnih izkušenj v papirni in papirno predelovalni industriji na delovnih mestih, s katerih pridobiva kvalifikacijo ali • srednja strokovna ali splošna izobrazba in tri leta delovnih izkušenj v papirni in papirno predelovalni industriji na delovnih mestih, s katerih pridobiva kvalifikacijo, • delodajalčevo referenčno pismo o delovnih izkušnjah, usposobljenosti in uspešnosti na delovnih mestih, za katere se izvaja preverjanje.
Področje ISCED	Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo
Podpodročje ISCED	Lesarska, papirniška, plastična, steklarska in podobna tehnologija
Raven kvalifikacije	SOK 5 EOK 4

Vir: www.nok.si.

Učni izidi

Kandidat/ka je zmožen/zmožna:

- načrtovati in organizirati lastno delo in delo skupine,
- uvajati nove sodelavce v delo,
- zagotavljati kakovost in uspešnost dela v delovnem okolju, skladno s standardi,
- gospodarno ravnati s surovinami, materiali, energijo in časom ter tako usmerjati sodelavce,
- varovati zdravje in okolje,
- izvajati in upoštevati navodila, zakonodajo in zahteve za zagotavljanje varnega dela, varovanja okolja in premoženja,
- skrbeti za spodbudno delovno vzdušje z ustreznimi načini sporazumevanja s sodelavci v podjetju,
- uporabljati sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo in vizualizacijo proizvodnega procesa,
- organizirati in nadzirati delovno skupino v proizvodnji,
- organizirati in nadzirati pripravo vlaknin, papirne in premazne snovi,
- nadzirati delovanje strojev in naprav za proizvodnjo ter premazovanje papirja in kartona,
- nadzirati delovanje strojev za dodelavo in predelavo papirja v higienske izdelke,
- nadzirati kakovost polizdelkov in končnih izdelkov ter ukrepati v primeru odstopanj od standardov,
- dodeljevati jasne cilje in s sodelavci spremljati doseganje ciljev po posameznih strojih.

Izvajalci kvalifikacije

Izvajalci postopkov za ugotavljanje in potrjevanje NPK so vpisani v register izvajalcev, ki se vodi v zbirki nacionalnega informacijskega središča za poklicne kvalifikacije. To so poklicne šole, podjetja, medpodjetniški izobraževalni centri, šole za izobraževanje odraslih, gospodarske zbornice.

2.3 Vpis v izobraževalne programe na področju papirništva

V tem poglavju je predstavljeno izobraževanje na področju papirništva, ki zajema prikaz izvajalcev izobraževanja in podatke o vpisu v izobraževalne programe. Vpisa odraslih v program Papirničar/papirničarka ni zaznati.

2.3.1 Vpis dijakov v program srednjega poklicnega izobraževanja Papirničar/papirničarka

Srednješolsko poklicno izobraževanje dijakov

V nadaljevanju je prikazano število vpisanih dijakov v 3-letni izobraževalni program Papirničar po izvajalcih, in sicer od šolskega leta 2016/17 do 2020/21. Prikazani so vsi vpisani dijaki (seštevek vseh štirih letnikov) v določenem šolskem letu. Trenutno izobraževalni program izvajajo le na Srednji poklicni in strokovni šoli Bežigrad, ki deluje v sklopu Strokovnega izobraževalnega centra Ljubljana. Odrasli se v letih od 2016/17 do 2020/21 v programu Papirničar/papirničarka niso izobraževali.

Tabela 8: Število vpisanih dijakov v program srednjega poklicnega izobraževanja Papirničar/papirničarka v šolskem letu 2016/17 do 2020/21

Naziv šole	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Strokovni izobraževalni center Ljubljana, Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad	/	/	2	3	3

Vir: MIZŠ ali CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021.

Graf 14: Število vpisanih dijakov v program srednjega poklicnega izobraževanja Papirničar/papirničarka v šolskem letu 2016/17 do 2020/21

Vir: MIZŠ ali CEUVIZ, centralna evidenca udeležencev v izobraževanju, 2021.

Izobraževalni program Papirničar je pripravljen tako, da omogoča izvajanje v šolski in vajeniški obliki izobraževanja in je namenjen učencem in vajencem, ki jih zanima izdelava celuloze in papirja, kartona, higienskega papirja, priprava surovine, merjenje kakovosti papirja in kartona ter delo na papirniških strojih.

2.3.2 Število podeljenih certifikatov na področju papirništva

Na področju papirništva v letih 2018–2020 ni bilo podeljenih certifikatov za nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK). Pridobiti je možno naslednje NPK s področja papirništva:

- Papirničar/papirničarka.
- Papirniški tehnolog/papirniška tehnologinja.

IV

**Trendi in razvojne
možnosti na področju
papierništva**

1. PAPIRNA IN PAPIRNO PREDELOVALNA DEJAVNOST V LETU 2020, LETU KORONAVIRUSNE BOLEZNI

Leto 2020 je bilo tudi za papirno industrijo polno izzivov, vendar je ta, kot že velikokrat do zdaj, dokazala, da je proti krizam izjemno odporna. Epidemijo koronavirusne bolezni je papirna industrija s svojimi izdelki pomembno sooblikovala. Zaradi predanosti zaposlenih papirna industrija zagotavlja dostop državljanov EU do hrane, zdravil in higienskih izdelkov, ki so v takih razmerah nepogrešljivi. Papirna in kartonska embalaža je v kriznih časih nepogrešljiva spremljevalka za prevoz in dostavo vseh vrst hrane in farmacevtskih izdelkov, pa tudi povečane spletne prodaje.

Zaradi nepogrešljivosti določenih papirnih izdelkov pri potrošnikih ter pomembne vloge papirja in papirnih izdelkov v več pomembnih evropskih vrednostnih verigah se papirni sektor (oznaka NACE 17) upravičeno uvršča med ključne sektorje pri zagotavljanju zdravstvene in druge oskrbe družbe v času krize ter kot sodeležnik trajnostnega okrevanja evropskega gospodarstva. Nekatere države, ki so oblikovale seznam prednostnih sektorjev, so proizvodnjo papirja in izdelkov iz papirja in kartona uvrstile na seznam kritične infrastrukture.

Velik izziv je med pandemijo COVID-19 poleg dodatnih varnostnih in higienskih ukrepov za ohranitev zdravja zaposlenih predstavljalo zagotavljanje zadostnih količin recikliranega papirja. Zaprtje šol širom Evrope in zastoj nekaterih industrij v verigi vrednosti je povzročil zastoj zbiranja odpadnega papirja in manko surovin za papirnice, ki kot surovino uporabljajo odpadni papir.

Kljub upočasnitvi evropskega gospodarstva in varnostnim omejitvam je leta 2020 večina obratov delovala brez motenj, tudi če so nekateri zaradi nižje ravni povpraševanja delovali z zmanjšano zmogljivostjo.

Povpraševanje po embalažnem papirju in kartonih je v letu 2020 še naprej raslo, zlasti po materialih, ki se uporabljajo za embalaže in valoviti karton. Ti se ob razcvetu e-trgovine, povezane z epidemiološko krizo, potrebujejo dva do trikrat več kot v preteklosti. Proizvodnja embalaže se je v primerjavi z letom 2019 povečala za 2,1 %, saj je material, ki je v teh dneh nepogrešljiv za varen prevoz in dostavo vseh vrst hrane in farmacevtskih izdelkov, pa tudi povečane spletne prodaje. Proizvodnja kartona in drugih embalažnih plošč – ki se večinoma uporabljajo za maloprodajo embalaže – ter proizvodnja ovojnic, ki se uporabljajo za proizvodnjo papirnatih vrečk, so nespremenjeni.

Slika 4: Slovenska papirnica Količevo Karton

2. PERSPEKTIVA PAPIRNE INDUSTRIJE

Poznavalci napovedujejo, da se bo na svetovni ravni tržna vrednost dejavnosti proizvodnje papirja in celuloze v petletnem obdobju, med letoma 2019 in 2024, povečala, in sicer z ocenjene vrednosti 63,3 milijarde ameriških dolarjev do leta 2024 na približno 79,6 milijarde ameriških dolarjev. Svetovna proizvodnja papirja in kartona bo znašala približno 420 milijonov ton. Kitajska je z obsegom proizvodnje 110 milijonov ton leta 2018 največja svetovna proizvajalka papirja, sledijo pa ji EU, ki je istega leta proizvedla 92,5 milijona ton papirja, ter ZDA z 72 milijoni ton papirja.

Evropska industrija celuloze in papirja je četrti največji uporabnik industrijske energije v EU, kjer zaposluje 647.000 delavcev v 21.000 podjetjih. Cilj EU je, da do leta 2050 postane podnebno nevtralna in bo ustvarila podnebno nevtralno ekonomijo. To je velik izziv za energetske dejavnosti, med katerimi je tudi proizvodnja papirja, po drugi strani pa je proizvodnja papirnih vlaken bio osnovana, saj izvira iz naravnih, obnovljivih in rastočih surovin (drevesa), ki se reciklirajo in tako večkrat ponovno uporabijo.

S povečanjem uporabe obnovljivih virov energije in izvajanjem ukrepov za energetske učinkovitost ter s krožnim pristopom bi lahko te industrije prispevale k cilju EU o podnebni nevtralnosti do leta 2050. Evropska unija je predhodnica recikliranja papirja, postopka, ki zmanjšuje potrebe industrije po surovinah in celotnih emisijah toplogrednih plinov, saj ponovna uporaba že proizvedenih materialov povzroči znatno zmanjšanje emisij. Od leta 2005 do 2021 je evropska papirna industrija zmanjšala emisije ogljika za devetindvajset odstotkov, hkrati pa povečala količino izdelkov zaradi naložbene strategije za razogljičenje, ki znaša več kot pet milijard EUR na leto. Industrija celuloze in papirja je največji industrijski proizvajalec in uporabnik energije iz obnovljivih virov, saj šestdeset odstotkov celotne letne primarne porabe energije temelji na biomasi.

Proizvodnja papirja je protagonist uvajanja recikliranja, saj se odpadni papir že od nekdaj reciklira. Papir in karton sta danes najbolj reciklirana embalažna materiala v Evropi in zgled drugim materialnim tokovom pri recikliranju. V letu 2019 se je recikliralo že 72 % odpadnega papirja v Evropi.

Evropski gozd in gozdarski sektor ima dolgo zgodovino razvijanja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi kot dela trajnostne blaginje za družbe. Jedro sektorja je dolgoročno zagotavljanje zdravja in vitalnosti gozdnih virov. Hkrati razvija nove inovativne materiale in izdelke, ki nadomeščajo fosilne alternative. Gozdovi zagotavljajo različne ekosistemske storitve, od kakovosti tal, filtracije vode in čiščenja zraka do rekreacije ter drugih surovin. Gospodarjenje z gozdovi je dolgoročna zaveza več generacij. Donosnost naložb lastnikov gozdov se pogosto zgodi po desetletjih. Papirna industrija ima še dodaten atribut v dejstvu, da uporablja les slabše kakovosti.

3. TRENDI IN RAZVOJ

Razvoj papirne in papirno predelovalne dejavnosti deluje danes bolj kot kdaj koli z roko v roki z najaktualnejšimi trendi, ki jih zapoveduje Evropska unija: zeleno, krožno in digitalno. Svežnji zakonodaje, ki jih EU generira, močno usmerjajo razvoj v tej dejavnosti, še zlasti na področju varstva okolja in energije.

Dejavnost C17 je v delu proizvodnje papirja že od leta 2005 vključena kot energetske intenzivna v vseevropsko shemo ETS - shemo za trgovanje z ogljikom. Ta je usmerjena v zniževanje skupnih izpustov CO₂. Slovenske papirnice so od leta 2005 do 2020 izpuste CO₂ znižale za 44,3 %, a cilji zniževanja okoljskega odtisa ostajajo tudi za prihodnje (do leta 2030) zelo visoki. Tako so projekti porast energetske in snovne učinkovitosti nujna stalnica v delovanju vsake papirnice.

Evropski zeleni dogovor dejavnosti primarne proizvodnje materialov, kamor spada tudi proizvodnja papirja, uvršča med ključne industrijske sektorje, za katere je EU v interesu, da ostanejo v Evropi in zagotavljajo osnovo za nadaljnje verige vrednosti in samooskrbo Evrope.

Krožno gospodarjenje postaja osnovna dogma poslovanja, kar papirna in papirno predelovalna industrija odlično razume kot največji recikler v Evropi in svetu. Papirno vlakno se lahko reciklira pet do sedemkrat in tako ponovno postane uporaben izdelek iz papirja. V Sloveniji obseg zbranega odpadnega papirja iz leta v leto narašča, v letu 2020 je znašal 248.000 ton. Kar 54,2 % papirja v Evropi in 50,2 % v Sloveniji je izdelanega iz odpadnega papirja.

Bio osnovani materiali, kot je celuloza, in drugi viri za proizvodnjo papirja imajo prihodnost, saj so krožni, ker so obnovljivi, rastoči, večkrat uporabni in ponovno uporabni. Poleg celuloznih vlaken se v manjših količinah pojavlja tudi uporaba drugih alternativnih vlaknin, kot so invazivne rastline, zeleni ostanki vrtnin in podobno.

V času, ko postaja plastika zaradi velikega onesnaženja okolja s plastičnimi izdelki za enkratno uporabo manj priljubljeni embalažni material, se papirju kot embalažnemu materialu dviga priljubljenost. Vendar dejstvo, da je vsa embalaža in odpadna embalaža pod drobnogledom, vpliva na to, da snovalci embalaže stremijo k snovanju čim bolj učinkovite embalaže, sestavljene iz enotnega materiala. Napoveduje se tudi obvezno označevanje embalažnih materialov, kar bo pripomoglo k še bolj učinkovitemu ločevanju odpadne embalaže. Papirna embalaža spada med najbolj reciklirane embalažne materiale, kar bo verjetno tudi v prihodnje.

Kot vse industrijske veje pa se tudi papirna in papirno predelovalna **digitalizira** in prehaja v generacijo industrije 4,0. Proizvodni procesi postajajo vedno bolj vodeni, načrtovani in predvideni vnaprej, da se izločijo možnosti napak. Ravno tako se digitalizirajo odnosi s strankami.

Med tendencami, ki bodo v prihodnje najbolj vplivale na prihodnost papirne in papirno predelovalne dejavnosti, lahko z gotovostjo trdimo, da bosta to **varstvo okolja** ter **podnebno-energetska politika**, ki bo s pomočjo davčnih in okoljskih mehanizmov vplivala na proizvodnjo in posledično uporabo papirja in papirnih izdelkov.

Dodatek

Viri in literatura

Pomen krajšav in kratic

Kazalo slik

Kazalo tabel

Kazalo grafov

Slika 5: Slovenska papirnica Količevo Karton

Viri in literatura

- CEPI, Združenje papirne in papirno predelovalne dejavnosti pri GZS.
- Gospodarska zbornica Slovenije, Združenje papirne in papirno predelovalne industrije. Dostopno na: https://www.gzs.si/zdruzenje_za_papirno_in_papirno_predelovalno_industrijo.
- KAPOS GZS, Združenje papirne in papirno predelovalne industrije.
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. (2018). CEUVIZ – Centralna evidenca udeležencev v vzgoji in izobraževanju. [Podatkovni portal CEUVIZ]. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.
- Nacionalno informacijsko središče. Dostopno na: <http://www.nrpslo.org/>.
- Slovensko ogrodje kvalifikacij. Dostopno na: <https://www.nok.si/>.
- Statistični urad Republike Slovenije [SURS]. (2020). [Podatkovni portal SI-STAT]. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno na: <http://pxweb.stat.si/>.
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. ZPSI-1. Uradni list RS št. 79/06.
- Zakon o Slovenskem ogrodju kvalifikacij. ZSOK. Uradni list RS št. 104/2015.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju. ZPSI-1A. Uradni list RS št. 68/17.
- Zakon o visokem šolstvu. ZViS-L. Uradni list RS št. 65/17.
- Zakon o višjem strokovnem izobraževanju. ZVSI. Uradni list RS št. 86/04 in 100/13.

Pomen krajšav in kratic

- B2B kratica izhaja iz angleškega izraza (angl. Business to Business), ki ga v slovenščino dobesedno prevajamo kot ‚podjetja za podjetja‘. Izraz B2B označuje vsako podjetje, osredotočeno na prodajo blaga ali storitev za druga podjetja.
- CPI Center RS za poklicno izobraževanje
- CEPI Združenje papirne in papirno predelovalne dejavnosti pri GZS
- CEUVIZ Centralna evidenca udeležencev v izobraževanju
- CO₂ ogljikov dioksid
- DV dodana vrednost
- EBITDA Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization – Dobiček od poslovanja pred amortizacijo
- ECTS European Credit Transfer and Accumulation System – Evropski sistem prenosa in zbiranja kreditnih točk
- EOK Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje
- EQAVET European Quality Assurance in Vocational Education and Training – Evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja
- EOVK Evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij
- ETS Evropska shema za trgovanje z emisijami
- EU Evropska unija
- EUR denarna valuta (evro)
- ISCED International Standard Classification of Education
- GZS Gospodarska zbornica Slovenije
- KAPOS Kazalniki poslovanja GZS
- KLASIUS nacionalni standard, ki se uporablja pri evidentiranju, zbiranju, obdelovanju, analiziranju, posredovanju in izkazovanju statistično-analitičnih podatkov, pomembnih za spremljanje stanj in gibanj na socialno-ekonomskem in demografskem področju v Republiki Sloveniji
- KOCPI Kompetenčni center za kadre v papirništvu
- KT kreditna točka
- NACE 17 papirni sektor
- NAKVIS Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu
- NPK Nacionalna poklicna kvalifikacija
- NRP National reference point – Nacionalno informacijsko središče
- MIZŠ Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Mio okrajšava za milijon

RIC	Državni izpitni center
RR	raziskave in razvoj
SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
SOK	Slovensko ogrodje kvalifikacij
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UN	univerzitetni študij
VS	visokošolski študij
ZDA	Združene države Amerike
ZPPPI	Združenje papirne in papirno predelovalne industrije
ZSOK	Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij
ZViS	Zakon o visokem šolstvu

Kazalo slik

- Slika 1, str. 10: Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) določa deset referenčnih ravni glede na učne izide
- Slika 2, str. 20: Slovenska papirnica Količevo Karton
- Slika 3, str. 25: Proizvodnja papirja
- Slika 4, str. 38: Slovenska papirnica Količevo Karton
- Slika 5, str. 42: Slovenska papirnica Količevo Karton

Kazalo tabel

- Tabela 1, str. 11: Kvalifikacije v Slovenskem ogrodju kvalifikacij (SOK) ter ravni Slovenskega ogrodka kvalifikacij v primerjavi z Evropskim ogrodjem kvalifikacij (EOK)
- Tabela 2, str. 22: Zbirni podatki o poslovanju C17 –Proizvodnja in predelava papirja v letu 2019
- Tabela 3, str. 29: Struktura zaposlenih v C17 po izobrazbi – od leta 2010 do 2020
- Tabela 4, str. 32: Kvalifikacijska struktura na področju papirništva po ravneh Slovenskega ogrodka kvalifikacij (SOK)
- Tabela 5, str. 33: Osnovni podatki o poklicni kvalifikaciji Papirničar/papirničarka
- Tabela 6, str. 34: Osnovni podatki o srednji poklicni izobrazbi Papirničar/papirničarka
- Tabela 7, str. 35: Osnovni podatki o poklicni kvalifikaciji Papirniški tehnolog/papirniška tehnologinja
- Tabela 8, str. 36: Število vpisanih dijakov v program srednjega poklicnega izobraževanja Papirničar/papirničarka v šolskem letu 2016/17 do 2020/21

Kazalo grafov

- Graf 1, str. 23: Letna proizvodnja papirja in kartona v Sloveniji (v tonah)
- Graf 2, str. 24: Struktura proizvedenih papirjev v letu 2020 (v %)
- Graf 3, str. 24: Struktura proizvedenih izdelkov iz papirja in kartona v Sloveniji leta 2019
- Graf 4, str. 25: Ustvarjena dodana vrednost v C17 (v EUR)
- Graf 5, str. 26: Dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)
- Graf 6, str. 26: Prodajni prihodki v dejavnosti C17 po prodajnih trgih (v mio EUR)
- Graf 7, str. 27: Letni obseg investicij (v mio EUR)
- Graf 8, str. 28: Zaposleni v dejavnosti C17 po letih
- Graf 9, str. 28: Struktura zaposlenih v C17 po spolu
- Graf 10, str. 29: Zaposleni v dejavnosti C17 po starostnih skupinah
- Graf 11, str. 30: Zaposleni v C17 po stopnji izobrazbe
- Graf 12, str. 30: Struktura zaposlenih po spolu in izobrazbi v letu 2020
- Graf 13, str. 31: Število zaposlenih in ustvarjena dodana vrednost v papirni in papirno predelovalni dejavnosti
- Graf 14, str. 36: Število vpisanih dijakov v program srednjega poklicnega izobraževanja Papirničar/papirničarka v šolskem letu 2016/17 do 2020/21

CPI

**CENTER RS ZA
POKLICNO
IZOBRAŽEVANJE**

